

SIIVOUSTYÖN KOULUTUSPÄIVÄT

Tiina Koskivuori
Reija Tanskanen

Opinnäytetyö
Elokuu 2009

Palvelujen tuottaminen ja johtaminen





Tekijä(t) KOSKIVUORI, Tiina TANSKANEN, Reija	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 20.08.2009
	Sivumäärä 89	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ()	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi SIIVOUSTYÖN KOULUTUSPÄIVÄT		
Koulutusohjelma Palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) PARTANEN, Eila		
Toimeksiantaja(t) Äänekosken seurakunta		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tavoitteena oli antaa Äänekosken seurakunnan siivouksesta vastaavalle henkilöstölle uutta ja ajankohtaista tietoa siivouksesta oman työn kehittämistä varten. Työssä huomioitiin aikuiset oppijat ja selvitettiin aikuisen tapa sisäistää uutta tietoa. Työssä otettiin selvää myös muutoksen läpiviennistä, sillä päivien tarkoituksena oli muuttaa Äänekosken seurakunnan siivous vastaamaan nykypäivän vedettömän siivouksen periaatteita. Työssä haluttiin selvittää myös työntekijöiden näkökulma muutoksessa. Työ toteutettiin toiminnallisena järjestämällä kaksi koulutuspäivää Äänekosken seurakunnan siivouksesta vastaavalle henkilöstölle. Aluksi hahmoteltiin kokonaisuutta ja päätettiin ensimmäisenä päivänä käsiteltävät asiat. Tämän jälkeen haettiin teoriapohja ja rakennettiin diaesitys ensimmäiselle päivälle tukemaan opetusta. Raportin kirjoittaminen aloitettiin jo ennen ensimmäistä koulutuspäivää. Ensimmäisen päivän jälkeen pohdittiin opetuksen onnistumista ja rakennettiin diaesitys toiselle päivälle. Toisen päivän jälkeen käsiteltiin palautetta ja koulutuspäivien onnistumista. Koulutuspäivät antoivat uutta tietoa niihin osallistuneille henkilöille. Ne myös lisäsivät valmiuksia aloittaa siivoustyön kehitys Äänekosken seurakunnassa sekä henkilökohtaisessa työssä. Palautteen perusteella koulutuspäivistä pidettiin ja ne koettiin hyödyllisiksi. Konkreettiseen tekemiseen tottuneet osallistujat pitivät päiviä kuitenkin liian teoriapainotteisina, koska tottumus koulumaiseen opetukseen oli jo hävinnyt. Toteutettaessa koulutuspäiviä tulee ottaa huomioon mahdollinen tottumattomuus teoriapetukseen ja lisätä käytännön harjoituksia ja opettelua. Koulutuspäivän muutos teoriapohjaisesta käytännönläheisempään pitää ottaa huomioon myös muilla alueilla, kuten esimerkiksi ajankäytössä.		
Avainsanat (asiasanat) Siivous, muutostilanne, koulutuspäivät		
Muut tiedot Liitteenä koulutusmateriaali, 54 sivua. Cd:llä koulutuspäivien diaesitykset.		



Author(s) KOSKIVUORI, Tiina TANSKANEN, Reija	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 20.08.2009
	Pages 89	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title TRAINING DAYS FOR CLEANING WORKER		
Degree Programme Degree Programme in Service Management		
Tutor(s) PARTANEN, Eila		
Assigned by Äänekoski Parish		
Abstract <p>The aim of the thesis was to give new and current information about cleaning methods to Äänekoski Parish cleaners in order to improve their work methods. Adult learners were taken into consideration and it was studied how they acquire new information. It was also studied how the new changes should be executed because the purpose was to change Äänekoski Parish cleaning methods to match with modern principles of cleaning, which is cleaning without using water. The authors also wanted to find out the workers' points of view about the changes.</p> <p>The thesis was executed as a functional work by organizing a refresher course to Äänekoski Parish cleaners. The entity of the training days contents was first drafted and it was decided which topics should be discussed the first day. After this, the theory base was compiled and a slide show for the first day was made. The authors started writing the thesis already before the first training day. After the first training day it was studied how the teaching had been experienced, after which a slide show for the second day was made. After the second day the feedback and success of the day were discussed.</p> <p>The training days gave the participants new information. They also increased the readiness to start improving the cleaning work methods in Äänekoski Parish as well as the cleaners' personal work methods. According to the feedback, the training days were considered to be successful and useful. The participants who were used in concrete manual work considered the days to be too theoretical, due to the fact that routine to a school like teaching had considerably diminished.</p> <p>When executing this kind of training days one should take into account conceivable inexperience to theoretical teaching methods and multiply practical exercises. Changing the days' structure from theoretical into more practical should also be considered in other areas as well, for example in timing.</p>		
Keywords cleaning, change, in-service training		
Miscellaneous As attachment education material, 54 pages. Slide show in cd.		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	3
2 KEHITTÄMISPROJEKTI OPINNÄYTETYÖN TAUSTANA.....	4
3 OPPIMISESSA HUOMIOITAVIA ASIOITA.....	5
3.1 Muisti ja oppiminen	6
3.2 Aikuisiän oppiminen	7
4 MUUTOS MAHDOLLISTAA KEHITTÄMISEN.....	9
4.1 Muutoksen suunnittelu ja toteutus	11
4.2 Muutosvastarinta.....	12
4.3 Viestiminen muutostilanteessa.....	13
5 SIIVOUSTYÖN KOULUTUSPÄIVÄT	15
5.1 Koulutuksen valmistelu.....	16
5.2 Koulutuspäivien sisältö	18
5.3 Päivien toteutus ja onnistuminen	19
5.4 Palautetta koulutuksesta	26
6 POHDINTA	29
LÄHTEET.....	32
LIITTEET	34
LIITE 1. Koulutusmateriaali	34

Liite 2. Palautelomake	88
Liite 3. Kotitehtävät	89

KUVIOT

KUVIO 1. Muutoksen v-käyrä ja tunteet muutoksessa (Kaski & Kiander 2005, 66)	13
---	----

KUVAT

KUVA 1. Moppeja.....	17
KUVA 2. Siivousaineita	17
KUVA 3. Koulutuksen avaus.....	20
KUVA 4. Nihkeytetyt siivouspyyhkeet	21
KUVA 5. Nihkeytys käytännössä	22
KUVA 6. Yhdistelmäkoneen testausta.....	23
KUVA 7. Comac Vispa 35 B (Berner).	24
KUVA 8. Lattiamateriaalien näytepaloja	25
KUVA 9. Koulutuksen osallistujia	26

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme sisältää siivoustyön koulutuspäivien suunnittelun ja toteuttamisen. Siinä esitellään, mitä on otettava huomioon, kun siivousalalla vuosia työskennelleitä ihmisiä aletaan uudelleen kouluttaa. Koulutuspäivien tarkoituksena on ohjeistaa siivouksesta vastaavaa henkilöstöä siivoamaan ergonomisesti ja taloudellisesti, nykyaikaisin siivousmenetelmin ja -välinein.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Äänekosken seurakunta. Seurakuntaan kuuluvat Äänekosken ja Suolahden kirkkopiirit sekä Sumiaisten ja Konginkankaan kappeliseurakunnat. Opinnäytetyö käynnistyi Äänekosken seurakunnalle keväällä 2008 tehdyn siivouspalveluiden kehittämisprojektin myötä. Kehittämisprojektin tuotoksena havaittiin kehittämistarpeita siivouksessa, jotka edellyttävät uudistumista ja sopeutumista niin organisaatiolta kuin työntekijöiltä. Äänekosken seurakunnan muutostarpeet johtuvat siivousalan kehittymisen tuomista uudistuksista. Lisäksi seurakunnassa ei vielä hyödynnetä koneellista siivousta ylläpitosiivouksessa.

Opinnäytetyössä käsitellään oppimiseen ja muistamiseen vaikuttavia asioita aikuisen oppijan näkökulmasta. Lisäksi työssä käsitellään muutoksen toteuttamisessa huomioon otettavia asioita. Muutos vaikuttaa koulutettaviin henkilöihin, koska nykyisin siivouksessa käytetään erilaisia työvälineitä ja menetelmiä kuin ennen ja tarkoituksena on vaihtaa vanhat tavat uusiin.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena. Äänekosken seurakunnan siivoustyöstä vastaavalle henkilöstölle järjestettiin kaksi koulutuspäivää. Koulutuspäivät olivat pääosin teoriapohjaisia, mutta mukana oli myös käytännön harjoituksia. Koulutukseen osallistujilla oli mahdollisuus tutustua muun muassa välineisiin, puhdistusaineisiin ja lattiamateriaaleihin. Koulutus toteutettiin kahtena päivänä. Ensimmäinen päivä järjestettiin Suolahden seurakuntatalolla ja toinen päivä Sumiaisten seurakuntakodilla. Ensimmäiseen koulutukseen osallistui 12 henkilöä ja toiseen 10 henkilöä. Osallistujamäärät kattoivat lähes koko siivouksesta vastaavan henkilöstön.

Opinnäytetyö antaa ohjeita siivoustyön kehittämiseen. Opinnäytetyötä voi myös hyödyntää siivouksen opetusmateriaalina, sillä se sisältää koulutuspäivillä opetetun tiedon nykypäivän siivoustyöstä. Opinnäytetyön liitteenä ovat koulutusta varten koottu opetusmateriaali, siivoussanasto, tahrannoistotaulukko ja ohje vedettömään siivoukseen.

2 KEHITTÄMISPROJEKTI OPINNÄYTETYÖN TAUSTANA

Opinnäytetyö perustuu keväällä 2008 toteutettuun Äänekosken seurakunnan puh-tauspalveluiden kehittämisprojektiin. Projektissa oli mukana neljä Jyväskylän ammat-tikorkeakoulun opiskelijaa palvelujen tuottamisen ja johtamisen koulutusohjelmasta. Näistä kaksi opiskelijaa jatkoi opinnäytetyönään koulutuspäivien järjestämistä.

Siivouspalvelujen kehittämisprojektin tarve Äänekosken seurakunnassa syntyi Ääne- kosken ja Suolahden kuntaliitoksen myötä vuoden 2007 alusta. Tuolloin Äänekosken ja Suolahden kirkkopiireistä sekä Konginkankaan ja Sumiaisten kappeliseurakunnista tuli yksi yhtenäinen seurakunta. Seurakuntien yhtymisen myötä siivous haluttiin saa- da järjestelmällisemmäksi. Lisäksi siivousta piti kehittää niin, että siivous onnistuisi nykyisellä työmäärällä, joten siivousvälineiden ja -koneiden tarve kasvoi. Lisäksi ny- kyinen siivous oli koettu liian kuormittavaksi, joten myös työtä haluttiin keventää hankkimalla uusia ja ergonomisempia välineitä.

Kehittämisprojektiin kuuluivat asiakkaan tarpeiden selvittäminen ja nykytilan kartoit- taminen. Niiden kautta laadittiin siivouspalvelukuvaus ja siivouspalvelujen kehittä- missuunnitelma. Siivouspalvelukuvauksen ja kehittämissuunnitelman pohjana olivat Äänekosken seurakunnan tilat eli Äänekosken ja Suolahden kirkkopiirit sekä Sumiais- ten ja Konginkankaan kappeliseurakunnat sekä nykyiset henkilöstöressurit ja nykyis- ten siivouspalvelujen toteuttamisessa käytettävät koneet ja laitteet.

Projektin konkreettisenä tuotoksena saatiin kartoitettua kehittämistarpeet. Niitä olivat kehittämissuunnitelmassa esiin nousseet kehittämiskohteet eli nykyaikaisten

siivousmenetelmien ja -välineiden kehittäminen, siivoustilojen järjestäminen ja yhdenmukaistaminen, sisäänkäyntimattojen uusiminen sekä koneellisen siivouksen lisääminen. Samalla tuotiin esille, kuinka siivouksen kehittäminen parantaa yrityksen imagoa, henkilöstön hyvinvointia, luo käytettäville tiloille viihtyisyyttä sekä pidentää tilojen käyttöikä.

Kehittämisprojektin myötä saatiin Äänekosken seurakunnalta pyyntö opettaa seurakunnassa siivoustyötä tekeville kehitysehdotuksen mukaista siivoustyötä. Opetettaviksi asioiksi muodostuivat projektin mukaisesti nykyaikaiset siivousmenetelmät ja -välineet, yhdistelmäkone sekä oikeaoppinen siivoustila. Opetusmateriaali kasvoi vielä ensimmäisen koulutuspäivän jälkeen työntekijöiden halusta tutustua palvelukuvauksiin, lattiamateriaaleihin sekä tahrannoistoon. Lisäksi tärkeäksi katsottiin paneutua siivoustyön hygieniaan.

3 OPPIMISESSA HUOMIOITAVIA ASIOITA

Oppiminen ja kehittyminen nähdään nykyisin keskeisenä osana ammattitaitoa ja osaamista (Poikela 2005, 77). Työn luonne muuttuu jatkuvasti monilla aloilla, ja siksi työntekijät kohtaavat usein uusia haasteita työssään (Poikela 2005, 80–81). Ammattitaitoa ja osaamista onkin hyvä päivittää aika ajoin esimerkiksi koulutuspäivien avulla.

Aikuisen oppimiseen liittyy vahvasti uuden tiedon liittäminen vanhan jatkeeksi. Uuden tiedon sisäistäminen voi olla myös hitaampaa. Aikuisen oppimisessa on otettava huomioon motivaation saavuttaminen oppimiseen ja sen ylläpitämiseen.

Työympäristöllä on suuri vaikutus siihen, missä määrin koulutuksen saaneet työntekijät voivat soveltaa opittuja taitoja käytännössä (Ruohotie 2002, 66). Yleensä ottaen työssä ja työpaikalla tapahtuva oppiminen on tehokkaampaa kuin työtilanteesta irrallaan järjestetty koulutustapahtuma (Ruohotie 2002, 69). Oppijoita olisi hyvä kannustaa jatkuvaan oppimiseen. Yhteinen visio sitouttaa ihmiset työskentelemään uuden

asian eteen. Myös oppimisvaikutukset ovat näkyvämpiä, kun ihmiset pääsevät toteuttamaan itselleen merkityksellistä asiaa. (Ruohotie 2002, 70).

3.1 Muisti ja oppiminen

Ihmisen muisti koostuu monista erilaisista muisteista, jotka tekevät yhteistyötä. Aivot työskentelevät koko ajan valikoiden saapuvaa tietoa, jäsentäen, yhdistäen ja ryhmitellen vanhaa tietoa. Aivot myös poistavat turhaa tietoa. Työmuisti on muistin ydin. Työmuistiin mahtuu kerrallaan vain 4–5 asiaa. Osa työmuistiin tulevista asioista poistuu saman tien, mutta osa siirtyy pitkäkestoiseen säiliömuistiin. Uusien asioiden liittäminen jo opittuihin asioihin ja pikainen kertaaminen parantavat tietojen tallentumista työmuistiin ja siitä edelleen säiliömuistiin. (Kangas 2008, 31–33.) Myös ympäristö voi asettaa ihmiselle uusia haasteita, joiden ansiosta hän oppii, asettamalla uusia tehtäviä ja odotuksia (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 77).

Esimerkiksi töissä aloittava työntekijä joutuu opettelemaan heti paljon uusia asioita, ja vaikka hän seuraisikin opastusta tarkkaavaisesti, opituista yksityiskohdista jää muistiin yleensä vain vähän. Tämä johtuu työmuistin ja yleensäkin tiedonkäsittelyn rajallisuudesta. Ammattitaitoisella henkilöllä on jo ennestään paljon tietoa, taitoa ja kokemuksia, jotka helpottavat uusien asioiden oppimista ja muistamista. Rutiinotoiminnot eivät vaadi paljon tietoista tarkkaavaisuutta eivätkä kuormita työmuistia. (Kangas 2008, 31–33.) Uusien asioiden oppiminen rakentuu aina jo opittujen vanhojen asioiden päälle. Uusien asioiden avulla maailmankuva jäsentyy eli tietopiiri laajenee ja mahdollistaa samalla tiedon syventämisen. Ratkaistaessa vanhoja ongelmia ne avaavat tietä uusille ongelmille. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 73.)

Säiliömuisti on pitkäkestoinen muisti. Siihen tallentuu tietoja iän, tietojen ja taitojen sekä kokemusten myötä paljon. Hyötyä pelkästä tallentumisesta ei ole, vaan tietoja pitää pystyä myös palauttamaan mieleen luotettavasti ja nopeasti. Tietojen palautuminen riippuu muun muassa siitä miten ja missä olemme oppineet asiat ja mihin isompaan kokonaisuuteen asia liittyy. (Kangas 2008, 31–33.)

Unohtaminen on inhimillistä ja välttämätöntä tiedontulvan takia. Se on myös hyväksi mielenterveydelle, sillä kukapa haluaisi esimerkiksi muistaa kaikkia virheitään. Unohtamiseen vaikuttavat monet asiat, esimerkiksi ulkoiset häiriötekijät voivat hankaloittaa keskittymistä aiheeseen, tieto voi olla puutteellista tai vääristynyttä häiriötekijöiden johdosta, ja muistissa asiat voivat myös sekoittua. Aika myös haalistaa muistia ja lopulta hävittää asiat muistista. (Kangas 2008, 31–33.)

Useimmiten muistihäiriöitä aiheuttavat elämäntapa, unenpuute, kiireinen elämänrytmi ja paha stressi. Varsinkin riittävä uni on muistin toiminnan kannalta erittäin tärkeää. Unen aikana aivot käsittelevät päivän aikana opittuja asioita, järjestelivät niitä ja poistavat muistivarastosta turhat asiat. Muistitoimintoihin osallistuu monta eri aivoaluetta, jotka ovat monimutkaisissa vuorovaikutussuhteissa. Muistaminen liittyy tiiviisti muun muassa ajatteluun, päätöksentekoon ja oppimiseen. (Kangas 2008, 31–33.)

3.2 Aikuisiän oppiminen

Aikuiskoulutukseen alettiin kiinnittää huomiota 1920-luvulla, etenkin Englannissa ja Yhdysvalloissa. Aikuiskoulutuksen merkitys nyky-yhteiskunnassa on kasvanut jatkuvasti. Aikuisten odotetaan niin työssä kuin vapaa-aikana orientoituvan nopeasti tapahtuviin muutoksiin, ja jatkuva oppiminen on osa työelämää ja yhteiskuntaa. Siksi yritykset ovat alkaneet tutkia aikuisen oppimista ja kehittää tutkimusten pohjalta koulutusmuotoja. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 77–80.)

Knowlesin (1970) kehittämässä andragogiikassa on neljä oletusta, jotka tiivistetynä ovat:

1. Aikuistuessa minäkäsitys muuttuu riippuvuudesta kohti itsenäisyyttä ja lisääntyvää itseohjautuvuutta.
2. Aikuiselle kerääntyy yhä monipuolisempi ja yksilöllisempi elämäkokemusten varasto. Se toimii suurena oppimisen voimavarana.
3. Kehitystehtävät, jotka liittyvät ikään ja yhteiskunnallisiin rooleihin, ohjaavat aikuisten oppimisvalmiuksia enenevässä määrin.

4. Aikuiset arvostavat oppimista, jolla on välitöntä sovellusarvoa.

Aikuiskoulutuksen pääpiirteenä on itseohjautuvuus. Aikuiskoulutuksen parissa on kehitelty runsaasti koulutusohjelmia, joissa korostetaan omien kokemusten reflektiivisen merkitystä. (Rauste- Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 77–80.) Reflektiivillä tarkoitetaan oman henkilökohtaisen ja organisaation toiminnan kriittistä tarkastelua, oppimiskokemuksiin tähtäämistä ja entisen toiminnan kyseenalaistamista. (Stenvall & Virtanen 2007, 12.) Reflektiivisyydeksi nähdään se, että työntekijät tunnistavat oppimansa merkityksen, pystyvät arvioimaan kriittisesti oppimaansa ja hyödyntämään uutta tietoa työssään. (Stenvall & Virtanen 2007, 41.)

Selvää on, että elämäntilanteessa aikuistumisen johdosta tapahtuvat muutokset vaikuttavat usein siihen, miten oppimiseen asennoidutaan ja millaisia työtapoja suositetaan. Tällaisten muutosten tapahtuessa syntyy mahdollisuus kyseenalaistaa opittuja rutiineja. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 77–80.)

Aikuisten tavoitteet oppimisessa ovat yleensä täsmällisempiä kuin nuorten, ja ne vaihtelevat enemmän yksilöiden välillä. Aikuisen motivaatio suuntautuu myös enemmän sellaiseen, josta koetaan saavan hyötyä välittömästi, kun taas lapsena opitaan tulevaisuutta varten. Aikuisena halutaan oppia jotakin sen hetkiseen elämään liittyvää. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 77–80.) Stenvallin ja Virtasen (2007, 32) mukaan oppimisen mahdollistamiseen tarvitaan siis aina oppimisen tarve, mahdollisuus soveltaa opittua käytännössä ja mahdollisuus integroida uusi oppi aikaisemmin opittuun. (Stenvall & Virtanen 2007, 32.)

Alasta saadun tiedon kerääntyminen muuttaa oppimisen luonnetta. Mitä enemmän henkilö alasta tietää ja mitä paremmin tieto on organisoitua, sitä helpompaa siihen on liittää uutta tietoa. Uusi tieto voi myös tehdä vanhat strategiat tarpeettomiksi. Pitää myös muistaa, että yleensä aikuisen kokemukselliset tiedot ovat laajempia ja tietokehikot monisyisempiä kuin nuorilla, mutta ne ovat myös usein syvemmälle juurtuneita. Se voi vaikeuttaa sellaisen uuden tiedon omaksumista, joka ei ole nivottavissa jo tiedettyyn. Myös automatisoituneet rutiinit on vaikeampi murtaa ja oppi-

misen taidot ruostuvat harjaannuksen puutteessa. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 77–80.) Tämä johtaa siihen, että usein aikuiselle uuden oppiminen tuntuu ahdistavalta. Aikuisiässä tärkeä oppimisen säätelijä on suhtautuminen muutokseen, eli pidetäänkö muutosta pelottavana vai haasteellisena. Tärkeitä ovat ympäristön normatiiviset odotukset. Jos oppijalla on pelkoja, uskomuksia ja odotuksia oppimisesta, ne alkavat helposti toteuttaa itseään. Tämä ilmenee erityisesti vanhuusiässä. Ihminen muodostaa tietoa ja rakentaa kuvaa maailmasta ja itsestään, käytössään olevin keinoin ja ymmärryksensä puitteissa. (Rauste-Von Wright, Von Wright & Soini 2003, 77–80.)

Aikuisen oppimista voidaan helpottaa ylläpitämällä motivaatiota koulutukseen. Ruohotie (2002, 105–106) kirjoittaa muutamia vinkkejä motivaation ylläpitämiseksi koulutuksen järjestäjille. Tarkkaavaisuutta voi esimerkiksi vahvistaa ja ylläpitää johdattamalla oppijat uusiin, yllättäviin ja epävarmoihin tilanteisiin opetuksen aikana. Oppijoiden halua tiedon etsimiseen voi lisätä esittämällä kysymyksiä ja ratkaistavia ongelmia. Esimerkkejä ja konkreettista kieltä kannattaa soveltaa vastaamaan oppijan kokemuksia ja arvoja. Opetuksen aikana on hyvä esittää väitteitä ja esimerkkejä, jotka auttavat valaisemaan opetuksen tavoitteita ja hyötyjä. Oppijoille kannattaa myös tehdä selväksi suoritusvaatimukset sekä arviointikriteerit, jotta oppijat voivat odottaa kokevansa menestymistä. Oppijoille on hyvä luoda mahdollisuuksia kokea onnistumista. Tärkeää on tietenkin järjestää oppijoille mahdollisuus soveltaa uusia tietoja ja taitoja käytännössä.

4 MUUTOS MAHDOLLISTAA KEHITTÄMISEN

”Muutos on aina yhtäaikaan myönteinen ja kielteinen kokemus. Se on uuden luomista, epäjatkuvuutta, tuttujen suhteiden ja järjestelmien tuhoutumista, hyppäys tuntemattomaan. Muutoksen sietokyvyssä on suuret yksilölliset erot.” (Rauramo 2004, 16.)

Organisaatiot kehittyvät vastaamaan nykypäivän tarpeita, minkä vuoksi organisaatiot joutuvat muuttamaan. Muutoksen tarpeet muodostuvat usein yleisestä kehityksestä

tai kilpailutilanteista. Muutosta ohjaavat organisaation tarkoitus, arvot ja visio, jotka muotoutuvat yleisen kehityksen myötä. Yleensä muutostarpeet syntyvät myös liiketoimintasuunnitelman perusteella. (Tuominen 2008, 10.)

Muutosta käsitellään yleensä organisaation johtoportaan ja esimiesten näkökulmasta. Muutosta on kuitenkin tärkeää katsoa myös työntekijän näkökulmasta. (Stenvall & Virtanen 2007, 20.) Esimiehillä ja yleensäkin organisaation johtoportaalalla on yleensä vahva käsitys muutoksen tarpeesta ja sen toteuttamistavasta. Ne jotka joutuvat muuttamaan jotain työssään, eivät yleensä koe sitä samalla tavalla, vaan muutosta vastaan nousee luonnollinen vastarinta. Esimiehen on oltava tietoinen siitä, että muutos vaikuttaa yksittäisten työntekijöiden työoloihin ja -prosesseihin (Stenvall & Virtanen 2007, 19.)

Johdon tuki organisaatiossa tapahtuvalle muutokselle on välttämätöntä (Rauramo 2004, 18). Johdon tehtävänä on tunnistaa henkilöstön oppimisen ja kehittymisen tarpeet, luoda kehittämisen suuntaviivat ja viestiä niistä esimiehille ja henkilöstölle. Esimiesten tehtävänä on kehittämisen tukeminen ja suunnittelu johdon antamien ohjeiden mukaisesti. Henkilöstö on kuitenkin vastuussa omasta oppimisestaan, kehittymisestään ja opitun soveltamisesta käytäntöön. (Tuominen 2008, 6.)

Muutostilanteessa on pystyttävä olemaan oikeudenmukainen. Tasapuolisella kohtelulla vältetään turha vastarinta muutosta kohtaan. Hyvä perussääntö on, että kaikki osapuolet hyötyvät muutoksesta tasapuolisesti. (Stenvall & Virtanen 2007, 82.) Stenvall ja Virtanen (2007, 37) kirjoittavat, että ihmisellä on taipumus suhtautua myönteisesti sellaiseen muutokseen, jonka hyödyt hän pystyy hahmottamaan. Esimiehellä on suuri osuus muutoksen hallinnassa. Jokaisessa organisaatiossa tulee vastaan jos jonkinmoisia muutoksia, ja niitä on pystyttävä hallitsemaan. Tärkeää on tietää, mistä muutosprosessi koostuu ja mitä sen aikana tapahtuu. Niinpä taitavan esimiehen on osattava reflektoida mennyttä luodakseen edellytyksiä tulevaisuudelle. Muutokset onkin hyvä nähdä organisaation jatkuvana toimintana, ei pelkästään yksittäisinä projekteina. (Stenvall & Virtanen 2007, 43.)

4.1 Muutoksen suunnittelu ja toteutus

Muutosta on tärkeää suunnitella etukäteen mahdollisimman paljon, koska se on rankka ja suuri prosessi. Muutosprosessissa on odotettavissa ongelmia, mikäli suunnittelu ja toteutus tehdään samanaikaisesti. (Stenvall & Virtanen 2007, 49.) Yleensä jo suunnitteluvaiheessa nähdään, alkaako muutoksen kohde mennä positiiviseen vai negatiiviseen suuntaan. Suunnitteluvaiheessa voidaan rakentaa ennakoivasti toimenpiteitä muutoksen onnistumiseksi. (Stenvall & Virtanen 2007, 48.)

Stenvall ja Virtanen (2007, 46) kirjassa on listattu asioita, joihin kannattaa kiinnittää huomiota ennen muutoksen aloittamista. Tärkeää on arvioida, ovatko uudet käytännöt parempia kuin organisaation nykyinen toiminta. Onko muutos vaivan arvoinen, kun otetaan huomioon sen edellyttämä aika, tuotetut häiriöt ja resurssien käyttö? Tärkeää on myös pohtia, että muutos on varmasti tärkeä koko organisaatiolle, muutoksen eteenpäin vievillä tahoilla on riittävästi valtaa toteuttaa hanke ja että henkilöstö on valmis ja kykenevä oppimaan ja päivittämään tietonsa siinä määrin kun muutos edellyttää.

Jo suunnitteluvaiheessa pitäisi pystyä myös vastaamaan työntekijöiden kysymykseen, ovatko uudet käytännöt parempia kuin aikaisemmat. Tällaisten kysymysten käsittely toteutusvaiheessa hidastaa muutosta. (Stenvall & Virtanen 2007, 49.) Muutoksen alkuvaiheessa työntekijät ovat tehokkaita, ja he tekevät samanaikaisesti nykyiset työt sekä uudet työt. Vähitellen työmäärä kuitenkin kuormittaa henkilöstöä niin, että tehtävien suorittaminen heikkenee. (Stenvall & Virtanen 2007, 52.) Näin tehty työmäärä laskee entisestään, jos työntekijät vielä pohtivat kysymyksiä muutoksen tarpeellisudesta. Muutoksen perimmäisen tarkoituksen on siis oltava selvillä ennen kuin muutosta aletaan toteuttaa. Stenvallin ja Virtanen (2007, 48) mukaan sitä varten on osattava vastata, miksi tämä muutos on oikea, on tiedettävä muutoksen kohde ja on tiedettävä, mitä organisaatio kykenee toteuttamaan.

Hyväkään suunnittelu ei kuitenkaan takaa, että kaikki menee suunnitelmien mukaan. On siis hyvä varautua siihen, että muutoksessa kulkevat mukana kaoottisuus ja enna-

koimattomuus. Esimiehen tehtävänä on pystyä kääntämään yllättävätkin tilanteet voitoiksi. (Stenvall & Virtanen 2007, 49.)

Muutoksen toteuttamisessa on tärkeää, että aikaisempi toiminta osataan kyseenalaistaa (Stenvall & Virtanen, 2007, 12). Tällä tarkoitetaan sitä, että tiedostetaan se, että asian voi tehdä toisin. Muutoksen tavoitteena on, että mennyttä ei muistella vanhoina hyvinä aikoina. (Stenvall & Virtanen 2007, 51.) Muutoksen toteutusvaiheeseen kuuluvat muutoksen vaatimien toimenpiteiden tekeminen, halutun toiminnan vakiinnuttaminen, uusien rutiinien aikaansaaminen, muutoksen leivittäminen sekä muutoksen arviointi ja seuranta. (Stenvall & Virtanen 2007, 49.)

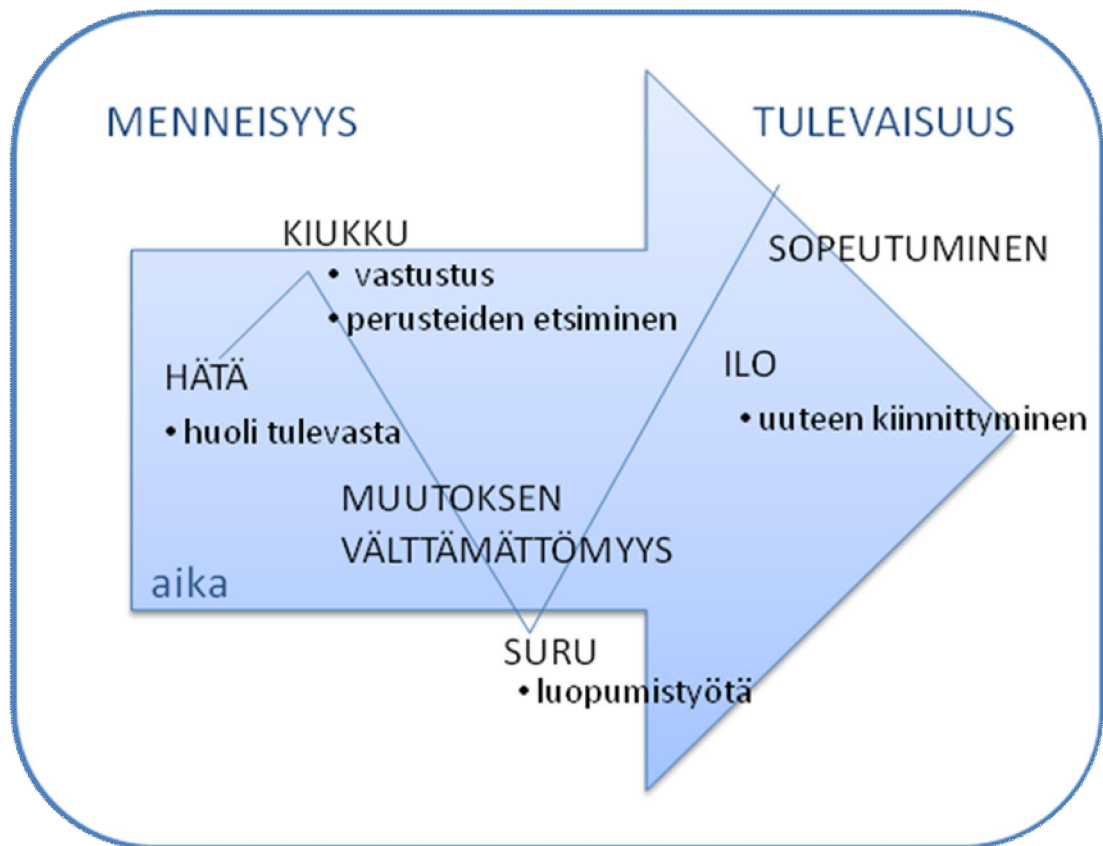
Esimiehen on pystyttävä ylläpitämään työntekijöiden motivaatioita ja kiinnostusta muutosta kohtaan koko sen toteutuksen ajan. Jos muutosta ei ole hyväksytty, se saatetaan helposti unohtaa ottamalla vanhat käytännöt takaisin käyttöön. On siis muistettava, että muutos tarvitsee aikaa, mutta senkin suhteen on oltava rajallisia. (Stenvall & Virtanen 2007, 50.)

4.2 Muutosvastarinta

Muutosvastarinta kuuluu luonnollisena osana muutokseen ja ihmisen käyttäytymiseen. Muutosvastarinnassa ihminen puolustaa nykyistä tilannetta, joka koetaan turvalliseksi. Muutosvastarintaa pystytään kuitenkin helpottamaan sillä, että henkilöstö saa olla mukana vaikuttamassa muutoksen toteutumiseen, jossa tärkeitä ovat yhteinen päämäärä, avoin tiedottaminen ja ratkaisujen pohtiminen yhdessä. Muutosvastarinnassa voi syntyä myös positiivisia asioita, kun henkilöstö tarkastelee asioita kriittisesti. (Rauramo 2004, 17.)

Muutos herättää usein erilaisia tunteita. Esimerkiksi esimies saattaa olla innoissaan luomassa uusia asioita organisaatioon, kun työntekijät tuntevat surua ja vihaa menetystä kohtaan. Tällainen vastarinta voi olla turhauttavaa, mutta se kuuluu luonnollisena osana muutokseen. Muutokset tulisi toteuttaa aina mahdollisimman hitaasti, jotta sopeutuminen olisi helpompaa. Työntekijöiden toiveiden kuuleminen ja heidän

ymmärtämisensä auttavat sopeutumisessa muutokseen. (Kaski & Kiander 2005, 67.) Kuvion 1 avulla selvitetään muutoksen aikana koettuja tunnetiloja.



KUVIO 1. Muutoksen v-käyrä ja tunteet muutoksessa (Kaski & Kiander 2005, 66)

Muutoksesta tiedottaminen helpottaa muutosprosessin käsittelyä. Muutoksen tarpeet tulee perustella hyvin (Stenvall & Virtanen 2007, 21). Muutos on helpompi, kun se perustuu tietoon ja näyttöön muutoksen tarpeesta (Stenvall & Virtanen 2007, 15). Muutoksesta annettava tieto edistää ymmärrystä uutta asiaa kohtaan. Lisäksi muutoksesta kertomalla organisaatio saadaan tietoiseksi muutoksen tarpeellisuudesta. (Stenvall & Virtanen 2007, 11.)

4.3 Viestiminen muutostilanteessa

Muutos tarvitsee onnistuakseen avoimen kommunikaation ja luottamuksen (Stenvall & Virtanen 2007, 13). Avoimen keskustelun avulla vältetään väriin oletuksien syn-

tyminen. Stenvallin ja Virtasen (2007, 13) mukaan luottamus organisaation sisällä luodaan parhaiten viestimällä avoimesti. Luottamus lisää varmuutta siitä, että muutos on hyväksi.

Viestintään kannattaa erityisesti panostaa, jos haluaa muutoksen toteutuvan helposti. Viestinnän tärkeimpänä tehtävänä on monimutkaisten asioiden saattaminen ymmärrettäväksi (Stenvall & Virtanen 2007, 61). Viestittämällä oikealla tavalla muutoksesta saadaan annettua juuri sellainen kuva kun halutaankin (Stenvall & Virtanen 2007, 64). Viestimiseen kannattaa valmistautua siis hyvin. Asia tulee kertoa selvästi, ymmärrettävästi, tunteet hilliten niin, että kuulija saa tehtyä myös omia johtopäätöksiä. (Stenvall & Virtanen 2007, 75.)

Viestinnän tärkeänä osana on yhteisen kielen löytäminen esimiehen ja työntekijän välillä (Stenvall & Virtanen 2007, 71). Jos muutoksesta puhutaan tavalla jota sen kohteeksi joutuvat eivät ymmärrä, ei muutosta ole helppo sisäistää. Puhumalla työntekijöille oikealla tavalla he saavat paremman kuvan muutoksesta. Viestinnän avulla voidaan yhdessä pohtia epäselvyyttä ja epätietoisuutta aiheuttavia asioita. Henkilöstölle tyypillisiä kysymyksiä herättäviä asioita ovat miten muutos vaikuttaa omaan työhön, sen sisältöön, työn jatkuvuuteen, omaan työyhteisöön ja sen sosiaalisiin suhteisiin. (Stenvall & Virtanen 2007, 64.)

Muutoksen aikana on tärkeää, että viestintää on koko ajan. Viestintää ei saa kuitenkaan olla liikaa. Muutoshankkeen kulusta on tärkeää kertoa säännöllisesti ja totuudenmukaisesti positiivisista sekä negatiivisista asioista. Stenvall ja Virtanen (2007, 75) kuitenkin korostavat kertomaan hyvät asiat ennen huonoja, jotta huonot asiat eivät tuntuisi niin raskailta. (Stenvall & Virtanen 74–75.)

5 SIIVOUSTYÖN KOULUTUSPÄIVÄT

Opinnäytetyönä järjestettiin koulutuspäivät Äänekosken seurakunnan siivouksesta vastaavalle henkilöstölle. Koulutuspäivien sisältö rakentui Äänekosken seurakunnalle tehdyn kehittämisprojektista saatujen kehittämis ehdotusten pohjalta. Opetusmateriaali, joka on opinnäytetyön liitteenä, koottiin pääosin uusimmasta Siivoustyönkäsi- kirjan (2009) painoksesta, jossa on uusinta tietoa siivouksesta. Materiaalina käytettiin myös muita siivousalan kirjoja ja lehtiä sekä Internet-sivustoja. Opetusmateriaali koottiin työntekijöiden tarpeet huomioiden ja päivistä yritettiin koota mielenkiintoiset ja Äänekosken seurakunnan tarpeita vastaavat.

Opetusmateriaalissa löytyy tietoa myös opinnäytetyöntekijöiden omasta kokemuksesta, jota on karttunut käytännöntyötä tekemällä. Opinnäytetyön tekijöistä Reija Tanskanen on työskennellyt siivoojana Heinolan seurakunnalla ja Tiina Koskivuori laitoshuoltajana Karttulan ja Suonenjoen terveystieteiskeskityksissä. Näin ollen opinnäytetyöntekijöillä on omakohtaista kokemusta uusien menetelmien käytöstä. Myös seurakunnassa työskentely, sen asettamat mahdolliset rajoitukset ja erityispiirteet työssä pystyttiin ottamaan huomioon ja ymmärtämään paremmin.

Koulutuspäiviä varten tutkittiin aikuisen tapaa oppia ja sisäistää asioita, jotta opetus jäisi mahdollisimman hyvin työntekijöiden mieleen. Koulutuspäivien järjestämistä varten tutkittiin myös muutosta ja erityisesti muutosvastarintaa, koska koulutuspäivien tarkoituksena on muuttaa työntekijöiden työtapoja täysin uudistettuihin työtapoihin eli vedettömään siivoukseen.

Ensimmäinen koulutuspäivä järjestettiin 19.3.2009 Suolahden seurakuntatalolla. Siellä käsiteltäviä asioita olivat siivoustyön yleisimmät käsitteet, puhdistusmenetelmän valinta ja työskentelytavat. Ensimmäisen koulutuspäivän kesto oli klo 8.00–12.00.

Toinen koulutuspäivä järjestettiin 20.4.2009 Sumiaisten seurakuntakodilla. Toinen päivä kesti kello yhdeksästä puoli neljään. Toisena päivänä kerrattiin ensimmäisen

päivän sisältöä ja käsiteltiin palvelukuvausta, siivoustekstiilejä ja – aineita, lattia- materiaalien puhdistusta, hygieenistä siivousta, oman työn kehittämistä, tahranpoistoa sekä moppienpesukonetta ja yhdistelmäkonetta. Yhdistelmäkonetta kävi myös esittelemässä Bernerin edustaja.

5.1 Koulutuksen valmistelu

Koulutuspäivien valmistelu aloitettiin tammikuussa 2009. Sisältöä ehdittiin jo hieman suunnitella ennen kuin koulutuspäivien ajankohdat ja määrä tarkentuivat. Aluksi hahmoteltiin kokonaisuutta ja kuinka aiheita voisi jakaa päivien kesken ja kuinka niistä saisi sujuvia kokonaisuuksia. Aikataulun, päivien keston ja määrän tarkennuttua pystyttiin aloittamaan päivien tarkempi suunnittelu. Aluksi tehtiin ensimmäisen päivän sisältö täysin valmiiksi ja toisen päivän lopullinen sisältö tarkentui ensimmäisen päivän jälkeen muun muassa saaduista palautteista.

Aikuisen oppimista tutkimalla huomattiin, että käsittelemällä asia työntekijöille tutuilla termeillä oppi menisi parhaiten perille. Päivillä päätettiin käsitellä asioita, joita työntekijät kohtaavat omassa työssään. Päiville pohdittiin myös etukäteen työntekijöiden kysymyksiä muun muassa siivottavista tiloista ja materiaaleista. Lisäksi selvitettiin millaisia ennakko-odotuksia tai käsityksiä työntekijöillä on vedettömästä siivouksesta. Päivillä päätettiin ottaa esille myös työntekijöiden kokemat ongelmakohdat omassa siivoustyössä eli käytettävissä siivousvälineissä ja itse työssä.

Myös omasta kokemuksesta tiedettiin, että pelkällä teorialla ei työntekijöiden mielenkiintoa säilytettäisi, joten päiville kehiteltiin erilaisia havainnollistavia asioita. Havainnollistamista varten koulutuspäiville kerättiin siivousvälineitä ja tekstiilejä. Havainnollistamiseen käytettävä materiaali saatiin lainaksi Äänekosken seurakunnalta, Jyväskylän ammattikorkeakoulun Liiketoiminta ja palvelut -yksiköstä sekä opinnäyte-työntekijöiden henkilökohtaisilla kontakteilla siivousalalla toimivilta henkilöiltä. Havainnollistamisessa käytettäviä materiaaleja olivat varrelliset levykehukset, siivoustyössä käytettävät tekstiilit eli mopit (ks. kuva 1) ja siivouspyyhkeet sekä siivousai-
neet (ks. kuva 2) ja lattiamateriaalin näytepalat.



KUVA 1. Moppeja



KUVA 2. Siivousaineita

Koulutuspäivät jaettiin toimeksiantajan toiveesta kahdelle päivälle, joista ensimmäinen järjestettiin Suolahden seurakuntatalolla 19.3.2009 ja toinen Sumiaisten seurakuntakodilla 20.4.2009. Osallistuja määräksi arvioitiin kummallekin päivälle noin 15

osallistujaa. Ensimmäisen päivän tarkoituksena oli johdatella aiheeseen eli nykyisiin siivousmenetelmiin sekä kertoa yleisimmät käsitteet, joita alalla nykyään käytetään. Toisen päivän tarkoituksena oli ohjeistaa siivoamista konkreettisemmin kone- ja käsimenetelmin sekä antaa vinkkejä ergonomisempaan työskentelyyn. Lisäksi annoimme ohjeita heille yleisimpien tahrojen poistamiseen. Ensimmäinen koulutuspäivä alkoi pelkästään kehityskohteiden pohjalta, mutta toisen päivän suunnittelussa otettiin huomioon myös ensimmäiseen koulutuspäivään osallistuneiden henkilöiden toiveet asioista, joita he halusivat mukaan seuraavalla kerralla.

Koulutusta varten tehtiin diaesitykset, jotka tukivat opetusta ja sisälsivät tärkeimmät huomiot opetettavista asioista. Diaesityksiin tulivat vain tärkeimmät asiat, joten opetusmateriaalia käytiin läpi todella paljon ennen esityksiä.

5.2 Koulutuspäivien sisältö

Koulutuspäivien sisältö muodostui keväällä 2008 tehdyn kehittämisprojektin kehittämisideoista. Kehittämiskohteita olivat siivousmenetelmien kehittäminen, siivousvälineiden ja aineiden kehittäminen, koneellisen siivouksen lisääminen, siivoustilojen toimivuuden parantaminen, siivoustaajuuksien tarkistaminen, lian sisäänkantautumisen estäminen ja irtomattojen määrän vähentäminen.

Koulutuspäivien sisältö hahmottui tutustumalla siivousalan ammattikirjallisuuteen. Hyvänä teoriapohjana toimivat Siivoustyönkäsikirjan uusin vuoden 2009 painos sekä alan uusimmat lehdet kuten Puhtaus & Palvelusektori ja Siivoustaito. Opetusmateriaalia löytyi myös siivousalan ammattilaisten, kuten Johnson Diverseyn ja Viledan Internet sivustoilta.

Teoriaa tutkimalla huomattiin käsitteiden nousevan vahvasti esiin, joten koulutuspäivät päätettiin avata perehdyttämällä siivousalalla käytettäviin käsitteisiin. Työntekijöiden on tärkeää hallita alan käsitteistö, jotta työssä osataan puhua alan ammattilaisten termeillä. Käsitteiksi nousivat lika ja varsinkin likatyypit, ylläpitosiivous ja perussiivous, siivousmenetelmät ja puhdistusmenetelmät. Opetusmateriaalin liitteeksi

päätettiin laittaa siivoussanasto (ks. koulutusmateriaali – liite), jota työntekijät voivat käyttää tarvittaessa apunaan omassa työssään.

Käsitteistön avaamisen jälkeen materiaali jatkui tutustumalla itse siivoukseen eli työtapaan. Työtapana siivouksessa nykyisin käytetään vedettömän siivouksen periaatteita. Ohessa kerroimme myös työergonomiasta, koska siivous on kuitenkin keskiraskasta työtä jota voidaan helpottaa oikeaoppisilla työtavoilla ja -asunnoilla. Nämä katsottiin olevan ensimmäisen koulutuspäivän materiaalia ja toiselle päivälle jätettiin yhdistelmäkoneeseen tutustuminen ulkopuolisen esittelijän avulla, tutustuminen siivoustyössä käytettäviin välineisiin, tekstiileihin, siivousaineisiin, oman työn kehittämiseen ja siivoushygieniaan. Toisen koulutuspäivän materiaali kasvoi kuitenkin ensimmäisen päivän jälkeen työntekijöiden halusta tutustua palvelukuvauksiin, tahrannoistoon ja erilaisten lattiamateriaalien puhdistamiseen.

5.3 Päivien toteutus ja onnistuminen

Ensimmäinen koulutuspäivä alkoi 19.3. klo 8.00 Suolahden seurakuntatalolla. Koulutukseen osallistui 12 työntekijää. Koulutusta kesti klo 12.00:een saakka. Päivän aikana käsiteltiin tietoperustasta kootut diat sekä näytettiin käytännössä siivoustekstiilien nihkeytys ja työvälineiden ergonominen käyttö. Päivään kuului myös yksi kahvitauko.

Varsinainen koulutuspäivä alkoi klo 8.00, mutta koulutuspaikalle mentiin jo puoli tuntia aikaisemmin tekemään esivalmisteluja koulutusta varten. Esivalmisteluihin kuuluivat välineiden esille laitto ja valmistelu havainnollistamista varten sekä laitteiden käynnistys. Ongelmia esiintyi tietokoneen ja dataprojektorin yhteen liittämässä. Lopulta laitteet saatiin kuitenkin toimimaan, onneksi, koska esitys oli rakennettu PowerPoint-esityksen pohjalle.

Koulutuspäivät avasi (ks. kuva 3) Äänekosken seurakunnan pääemäntä Kaija Nikulainen, joka toivotti kaikki tervetulleiksi tilaisuuteen. Nikulainen esitteli koulutuksen pitäjät ja kertoi syyt koulutukseen. Avauksen jälkeen päästiin toteuttamaan itse koulutusta. Tässä vaiheessa mukana kulkivat diat, jotka tukivat esitystä.



KUVA 3. Koulutuksen avaus

Ensimmäisenä kerrottiin koulutuksen taustasta ja kehittämisprojektista. Tämän jälkeen siirryttiin käsitteistöön, joka avasi vuoropuhelun työntekijöiden kanssa. Koulutus jatkui siten, että kerrotuista asioista syntyi kysymyksiä ja keskusteluja, joita pohdittiin yhdessä soveltaen niitä Äänekosken seurakunnan siivoukseen. Keskustelua herättivät muun muassa sisääntulojen likaisuus varsinkin kirkoissa ja esille nousi myös rakennusten suunnittelu. Esimerkiksi eräs keskustelu käytiin kirkkojen siivoamisen hankaluudesta. Kirkot on rakennettu aikaan, jolloin hiekoitusta ei juuri ole suunniteltu, niinpä nykyään kirkkoihin kantautuu hiekkaa ja soraa suuria määriä. Kirkoissa on pienet tuulikaapit joten lika kantautuu kenkien mukana penkkirivistöön asti, joka tuottaa siivoukselle erityisiä haasteita. Myös seurakuntatalojen rakenteelliset ominaisuudet olivat keskustelussa. Seurakuntatalojen rakenteellisista ominaisuuksista huomattiin pääasiassa puutteet siivoustilojen suunnittelussa. Päivissä kiinnostusta herättivät palvelukuvaukset, joista emme olleet keränneet vielä tietoa. Lähinnä pääemäntä oli kiinnostunut palvelukuvausten hyödynnettävyydestä Äänekosken seurakunnassa, mutta myös työntekijät osoittivat kiinnostusta palvelukuvausten suunnitteluun.

Työntekijöissä oli havaittavissa selvää muutosvastarintaa vedetöntä siivousta vastaan, sillä kysymyksiä heräsi muun muassa työaikaa kohtaan. Työntekijät olivat tie-

toisia nykyisistä ohjelmista (kuten ATOP), joiden avulla lasketaan siivouksen suorittamiseen tarvittava aika. Työntekijät olivat huolissaan siitä, että uuden toimintamallin myötä siivouksen suorittamiseen annettaisiin entistä vähemmän aikaa. Myös pesukoneiden käyttö huolestutti. Työntekijät arvelivat, ettei siivoustekstiilien pesemiseen jää aikaa. Vedetöntä siivousta olisi työntekijöiden mielestä myös vaikea toteuttaa, koska pesukoneita ei ollut jokaisessa toimipaikassa.

Vedetön siivous sai aikaan innostusta siinä vaiheessa, kun päästiin teoriasta käytäntöön. Käytännössä näytettiin esimerkkejä nihkeytetyistä tekstiileistä. Neljä siivouspyyhettä (ks. kuva 4) oli ennen päivien alkua nihkeytetty eri vesimäärällä niin, että yksi oli täysin kuiva, toinen nihkeä, kolmas kostea ja neljäs märkä. Pyyhkeitä kierrätettiin työntekijöillä, ja he saivat tunnustella pyyhkeitä. Nihkeytyksestä näytettiin myös toinen esimerkki (ks. kuva 5) niin, että moppeja ja tasopyyhkeitä nihkeytettiin siivoussangoissa veden avulla. Nihkeytyksen aikana havaittiin ihmettelyä siitä, miten vähällä vesimäärällä voisi saada aikaan puhdasta. Pyyhkeet ja mopit havaittiin näin tehokkaammiksi ja kevyemmiksi käyttää. Mikrokuituiset tasopyyhkeet saivat hyväksyviä lausahduksia aikaan.



KUVA 4. Nihkeytetyt siivouspyyhkeet



KUVA 5. Nihkeytys käytännössä

Työntekijöistä suurin osa oli alusta asti aktiivisesti mukana, ja aiheet herättivät keskustelua sekä kysymyksiä. Lopuksi työntekijöitä pyydettiin esittämään mahdollisia toiveita seuraavaan koulutuspäivään ja aiheita, joita he toivoisivat käsiteltävän. Esille nousivat tahranpoistoon liittyvät asiat. Toivottiin ohjeistusta, miten mitäkin lattiapintoja tulisi puhdistaa. Lisäksi kiinnostusta herättäneistä palvelukuvauksista toivottiin malliesimerkkejä.

Ensimmäinen päivä jätti positiivisen mielen. Aina löytyy parannettavaa, esimerkiksi havainnollistamisesta, mutta päivä onnistui jännityksestä ja stressistä huolimatta yli odotusten. Jännitystä eniten aiheutti se, miten osallistujat suhtautuvat koulutukseen, kuinka saada vuoropuhelua aikaiseksi, saadaanko osallistujat esittämään kysymyksiä myös oma-aloitteisesti ja osataanko kaikkiin kysymyksiin antaa oikeanlaisia vastauksia. Huolet osoittautuivat kuitenkin tarpeettomiksi, ja apua oli myös siitä, että monet koulutettavista olivat tervanneet meidät jo opinnäytetyötä edeltävän projektin aikana.

Toinen koulutuspäivä alkoi 20.4.2009 klo 9.00 Sumiaisten seurakuntakodilla. Koulutukseen osallistui 10 henkilöä. Koulutus kesti klo 15.30:een saakka. Päivän aikana käytiin läpi tietoperustasta kootut diat, ja lisäksi paikalla kävi klo 10.00 Berneriltä edustaja, joka esitteli yhdistelmäkoneen (ks. kuva 6). Tietoperustaan kuuluivat edelli-

sen koulutuspäivän kertaaminen, palvelukuvaukset, yhdistelmäkone ja moppien-pesukone, siivoustekstiilit, siivousvaunun ja siivoustilan varustaminen ja ylläpito, puhdistusaineet, tahrojen poistaminen, lattiamateriaalit sekä oman työn kehittäminen.



KUVA 6. Yhdistelmäkoneen testausta

Toinen koulutuspäivä aloitettiin kertaamalla ensimmäisellä kerralla käsitellyjä asioita. Parhaiten edelliseltä kerralta oli jäänyt mieleen nihkeyttäminen. Se olikin edellisen kerran tavoite, sillä nykyinen siivous perustuu siihen, että vettä ei enää kanneta mukana vaan tarvittava vesimäärä nihkeytetään tekstileihin. Kertauksen jälkeen kerrottiin lisää palvelukuvauksista ja annettiin ohjeita niiden tekemiseen (ks. koulutusmateriaali – liite). Palvelukuvaus herätti myös paljon keskustelua aivan kuten ensimmäisenäkin koulutuspäivänä.

Yhdistelmäkoneen esittelijä saapui kymmeneksi, ja hänen esittelynsä herätti paljon innostusta. Esiteltävä yhdistelmäkone oli Comac Vispa 35 B (ks. kuva 7.) Kaikki kokei-

livat yhdistelmäkonetta, jolloin työntekijät saivat konkreettisen käsityksen yhdistelmäkoneen käytöstä. Äänekosken seurakunta on hankkimassa yhdistelmäkonetta ensi vuonna, joten esittely oli tarpeellinen. Yhdistelmäkoneen esittely herätti keskustelua työntekijöiden kesken esittelijän lähdettyä. Erityisesti yhdistelmäkoneen hinta, tarpeellisuus ja käyttömahdollisuudet saivat vaihtelevia kommentteja työntekijöiltä.



KUVA 7. Comac Vispa 35 B (Berner).

Päivä oli yhdistelmäkoneen esittelijän jälkeen teoriapainotteinen. Olimme ottaneet mukaan välineitä, tekstiilejä, lattiamateriaalien näytepaloja sekä puhdistusaineita havainnollistamaan teoriaa. Lisäksi näytettiin siivousvaunujen oikeaoppinen varustaminen ja käväistiin tutkimassa Sumiaisten seurakuntakodin hyvin suunniteltua siivouskomeroa.

Lattiamateriaalien näytepalloilla (ks. kuva 8) tehtiin työntekijöille tunnistamistehtävä, jossa he saivat tutkia näytepaloja ja arvioida, mistä materiaalista oli kysymys. Näyte-

paloina meillä oli laminaatti, linoleumi, muovimatto, keraaminen laatta ja korkki. Tunnistaminen osoittautui melko helpoksi ja ainoat epäselvät materiaalit olivat muovimatto ja linoleumi, jotka menivät monilta sekaisin. Lattiamateriaalien näytepalat näyttivät sen, miten tärkeää on tunnistaa lattiamateriaali, jotta sitä osataan käsitellä ja puhdistaa oikealla tavalla vahingoittamatta sitä.



KUVA 8. Lattiamateriaalien näytepaloja

Siivousaineiden havainnollistamisessa meillä oli mukana erilaisia puhdistusaineita. Puhdistusaineiden avulla kerrottiin mitä aineita ne sisältävät ja näin ollen työntekijät pystyivät hahmottamaan suurin piirtein millä aineella kannattaa poistaa erilaisia tahroja huomioiden pintamateriaalit. Lisäksi jaoin osallistujille tahranpoistotaulukot (ks. koulutusmateriaali – liite), joista saatiin erityiskiitokset. Tahranpoistotaulukko on opetusmateriaalin liitteenä ja siinä ovat lueteltu yleisimmät tahrat ja niiden poistamiseen käytettävät aineet.

Kaksi työntekijää ei päässyt osallistumaan toiseen koulutuspäivään, mutta muutoin osallistujat olivat samat kuin ensimmäisenä koulutuspäivänä (ks. kuva 9). Toisena päivänä ilmapiiri oli vielä rennompi kuin ensimmäisenä päivänä. Kaikki osallistuivat keskusteluihin ja esittivät rohkeasti mielipiteitään sekä ottivat kantaa asioihin. Myös kysymyksiä esitettiin paljon.



KUVA 9. Koulutuksen osallistujia

5.4 Palautetta koulutuksesta

Toisen koulutuspäivän lopussa pyydettiin palautetta koulutuspäivien onnistumisesta osallistujilta. Palautteen keräämiseen käytettiin palautelomaketta (ks. liite 2), johon oli mietitty kolme avointa kysymystä. Palautelomake on opinnäytetyön liitteenä. Kysymykset koskivat koulutuspäivien hyödyllisyyttä oman työn kannalta, koulutuspäivien kehittämistä ja sisällön onnistumista sekä lopuksi vapaata mielipidettä koulutuspäivistä.

Muutamia otteita palautteista:

"On erittäin hyödyllistä, koska harvoin paneudutaan näin perusteellisesti "siivoustyön saloihin"."

"Joo, todella hyvä ja osuva asia minun työni kannalta."

"Antoi uusia virikkeitä ja laitto ajattelemaan joitakin siivoustehtäviä eri tavalla."

"Kyllä. "Siivoustyyli" on nykyisin muuttunut niin paljon, niin on hyvä, että tiedot saa ajan tasalle."

"Tietopaketti oli todella hyvä. Tietoa tuli paljon. Ehkä pikkuisen liian koulumainen toteutus. Jotenkin käytäntöä lisää, pakottaa porukka tekemään, tai erilaisia ryhmätehtäviä."

"Käytännön kokeet voisi pitää tasaisesti, niin kuin olikin teorian opiskelun kanssa jaoteltu, ettei pitkästy ja jaksaa kuunnella noin 1 h kerralla, ja sitten tauko.. (niin kuin olikin) (Ei liian pitkä koulutus/oppitunti päivää työläisille esim. 8 h voi olla liian pitkä, noin 6 h max jälkeen oppi voi alkaa menee jo ohi"

"Ehkä asian voisi tiivistää lyhyemmälle ajalle."

"Tietoa oli aivan riittävästi."

"Ihmiset tuntuvat havahtuvan sitä, että veden käyttöä pyritään siivouksessa vähentämään. Minusta olisi kiva, jos heille saataisiin paremmin selostettu asioita "vedettömästä" siivouksesta, että paikat todellakin tulevat puhtaiksi, vaikka paikat eivät lainehdi."

"Ihan ok!"

"Hyvä ja tarpeellinen"

"Hyvä juttu, kiva kun innostuitte meitä kouluttamaan!"

"Osa tuttua, osa uutta, antoi ajateltavaa ja kehitettävää. siivousta ei arvosteta mutta se on tärkeä osa viihtyvyyttä. Työn organisoiminen myös siivouksessa on tärkeää."

Koulutuspäivät koettiin yleisesti hyödyllisiksi. Esille tuli uuden tiedon tarpeellisuus, ja koettiin, että vaikei omassa työssä suoraan päästä soveltamaan opittuja tietoja, ne ovat silti hyvä lähtökohta ja herättävät paljon ajatuksia. Toinen päivä koettiin hieman liian pitkäksi. Erityisesti teoriaajaksot uuvuttivat, ja keskittyminen oli vähällä herpaan-

tua. Kuitenkin osassa palautteesta sisältöä pidettiin monipuolisena. Käytännön opetusta toivottiin enemmän.

Palautteen perusteella koulutuspäiviä pidettiin tarpeellisina. Tärkeäksi tunnettiin siivoustyöhön liittyvän tiedon päivittämistä. Palautteiden perusteella vaikutti, että koulutuspäivät herättivät paljon ajateltavaa. Yleinen mielipide oli positiivinen. Toiseen koulutuspäivään, jolloin palaute kerättiin, osallistui kymmenen henkilöä ja palaute saatiin yhdeksältä.

Koulutuspäivien teoriapohjaisuus johtui päivien riittämättömyydestä. Koulutuspäiviä oli pystytty järjestämään vain kaksi päivää, koska työntekijöitä oli melko mahdotonta saada kokoontumaan yhdeksi porukaksi kokonaiseksi päiväksi. Käsiteltävää aihetta oli ehkä liikaa näin lyhyelle ajalle. Toiveiden pohjalta käsiteltiin kuitenkin heille tärkeitä asioita ja ajan puutteesta johtuen käytännön opettelu jäi työntekijöiden omalle vastuulle. Lisäksi koulutuksen onnistumista edellyttää se, että Äänekosken seurakunta investoi vedettömässä siivouksessa tarvittavia moppeja, levykehyksiä, tasopyyhekeitä ja pyykinpesukoneita. Ilman investointeja työntekijät eivät pysty toteuttamaan vedetöntä siivousta työssään.

6 POHDINTA

Koulutuspäivät onnistuivat hyvin ja antoivat palautteen mukaan uutta intoa työhön. Koulutuksessa kerrottiin asioita käytännön esimerkkien kautta. Keskustelun ja palautteen perusteella käytännön esimerkit jäivät parhaiten mieleen. Käytännön esimerkkien kautta teoriatieto on helpompi sitoa johonkin konkreettiseen ja tiedosta tulee helpompaa käsitellä. Näin se myös kiinnittyy muistissa helpommin johonkin aikaisempaan tietoon ja käytännön osaamiseen.

Koulutukset luovat työilmapiiriin yhteishenkeä ja niissä päästään purkamaan asioita, joita ei muutoin käsiteltäisi. Siksi tällaiset päivät ovat tärkeitä henkilöstölle. Tauot ovat tärkeitä koulutuspäivissä, jotta työntekijät pääsevät keskustelemaan keskenään vapaasti ja jaksavat keskittyä myös itse koulutukseen. Myös kouluttajat tarvitsevat taukoja, jos koulutus aiotaan pitää korkealuokkaisena. Pitkään työelämässä olleilla henkilöillä ei enää ole välttämättä rutiinia istua pitkään vain kuuntelemassa, joten tärkeää on tarjota teorian ohessa myös tehdä käytännön harjoituksia ja aktivoida kuuntelijoita.

Koulutuspäivistä muodostui hyvin teoriapainotteiset ja palautteen mukaan koulumaiset. Päiviä ei kuitenkaan ollut mahdollista järjestää enempää kuin kaksi päivää, joten ajan puutteen vuoksi koulutuspaketista jouduttiin tekemään tiivis, koska asiaa oli paljon. Käytännön harjoittelu jäi työntekijöiden omalle vastuulle. Esimerkkien avulla pystyttiin kuitenkin luomaan pohja käytännön harjoittelun itsenäiselle aloittamiselle. Teoriapainotteisen opetuksen painopisteen muuttaminen käytännön lähemmäksi vaatisi koulutuspäivien uudelleen suunnittelua ja esimerkiksi ajankäytön uudelleen miettimistä.

Toteutettaessa koulutuspäiviä henkilöille, jotka ovat olleet jo suhteellisen pitkään työelämässä, tulee muistaa, että he ovat tottumattomia koulumaiseen teoriapohjaiseen opetukseen. Tieto jää heille paremmin mieleen käytännön harjoitusten kautta. Rauste-Von Wrightin ym. (2003, 77–80) mukaan aikuiset oppijat myös arvostavat

enemmän tietoa, jolla on välitöntä sovellusarvoa. Työntekijät pystyvät esimerkiksi miettimään hygieenistä siivousta heti työssään.

Ensimmäisen päivän jälkeen jaetun kotitehtävän (ks. liite 3) avulla yritettiin parantaa tietojen tallentumista työmuistiin sekä pitkäkestoiseen säiliömuistiin. Tällä myös tarkistettiin, miten oppi on mennyt perille. Kangaksen mukaan (2008, 31–33) aika haalistaa muistia, joten työntekijöiden olisi hyvä kerrata asioita työssään.

Koulutuspäivien avulla haluttiin antaa työntekijöille mahdollisuus tutustua toisenlaiseen työtapaan siivota ja keventää työtä. Jos Äänekosken seurakunta haluaa toteuttaa vedetöntä siivousta, sen pitää muuttaa organisaation nykyistä siivoustapaa. Tämä tarkoittaa jonkin verran rahallisia kuluja. Tässä tulee kuitenkin ottaa huomioon investoinnin tuomat hyödyt työntekijöiden työhyvinvoinnin parantumisenä ja sairauspoissaolojen vähentymisenä.

Koulutuspäivien herättämä innostus ja kiinnostus työhön ovat hyvä pohja muutoksen toteuttamiselle. Muutoksessa vaikeinta on saada työntekijöiltä hyväksyntä muutokselle. Esimiesten on helppoa lähteä tekemään muutosta organisaatiossa, koska sen tiedetään tuovan taloudellista etua. Työntekijöiden on vaikea ymmärtää miksi hyvät ja toimivat työtavat halutaan vaihtaa ja samalla ehkä hankaloittaa heidän työtään. Innostuksen kautta tulee halu kehittää itseään ja työtään, jolloin myös muutoksen toteuttaminen helpottuu.

Koulutuspäivät toimivat yleisesti hyvin muutoksen viestinnällisenä kanavana. Koulutuspäivien avulla työntekijöille kerrotaan, mitä ollaan muuttamassa sekä muutokseen johtaneet syyt eli miksi muutos on tehtävä. Koulutuksen aikana työntekijät pystyvät vaikuttamaan tulevaan muutokseen, kuten Äänekosken seurakunnassakin. Työntekijät olivat esimerkiksi testaamassa uutta yhdistelmäkonetta, joten heidän mielipiteillään on erittäin suuri merkitys koneen hankinnassa. Työntekijät pystyivät koulutuksen aikana sanomaan mielipiteensä uuteen siivoustapaan, sillä heidän esimiehensä oli mukana kuuntelemassa koulutusta.

Koulutuksen jälkeen oppimisen olisi hyvä jatkaa Äänekosken seurakunnassa niin sanotusti työssä oppimisen avulla. Tällöin Poikelan (2005, 27) mukaan oppiminen jatkuu kiinteänä osana työprosesseja, jolloin työntekijöillä on mahdollisuus oppia työssään kyseenalaistamalla vanhoja käytäntöjä, kokeilemalla ja testaamalla menettelytapoja.

Koulusta järjestäville voi vinkkinä antaa sen, että koulutuspaikalle kannattaa aina mennä etuajassa. On tärkeää antaa koulutettavalle henkilöstölle luotettava ja ammattimainen kuva kouluttajana, jotta tieto menee varmasti perille. Tämän opinnäytetyön aikana tehtyjen koulutuspäivien ongelma oli kannettavan tietokoneen ja dataprojektorin yhteen liittäminen molempina päivinä. Kyseessä oli asia, johon ei voinut etukäteen valmistautua muuta kuin varaamalla riittävästi aikaa ennen koulutuksen alkua. Teknisiä laitteita apuna käytettäessä laitteiden toimivuus sekä käytön osaaminen tulee aina varmistaa etukäteen huolellisesti, jottei paikan päällä tule ongelmia. Mahdollisuuksien mukaan suositeltavaa on käyttää tuttuja laitteita, joita on käsitelty ennenkin, jotta yllätyksiltä vältytään.

Kaikkiin kysymyksiin, joita työntekijöiltä tuli, pyrittiin itse vastaamaan. Tarkoituksena oli antaa työntekijöille paras mahdollinen opetus siivoustyötä varten. Etukäteen mietittiin, pystytäänkö osallistujille esiintymään vakuuttavasti ja saadaanko heidät osallistumaan, mutta palautteen perusteella koettiin, että näissä onnistuttiin. Koulutuspäivät lisäsivät esiintymisvarmuutta. Vaikka koulussa esiintymistä oli ollut myös paljon, koulutuspäivien tilanne oli erilainen ja antoi kokemusta virallisemmasta esiintymisestä.

LÄHTEET

Berner. Comac Vispa 35B, markkinoiden pienin akkukäyttöinen yhdistelmäkone. Viitattu 23.6.2009. [Http://www.oremillo.fi](http://www.oremillo.fi), uutuuudet, Comac Vispa 35B esite.

FCG Efego Oy. 2009. Viitattu 8.2.2009. www.kilpanet.com, tarjouspyyntömallit, siivouspalvelut.

Heikkinen, H., Hjelt, M., Kaapu, A-M., Kaasalainen, T., Kantoniemi, M., Kuningas, R., Pihlaja, L. & Salonen, H. Puhdistuspalvelu. Hyvinkään-Riihimäen aikuiskoulutuskeskus. Viitattu 1.3.2009. [Http://www.hrakk.fi](http://www.hrakk.fi), projektit, duuniin, puhdistuspalvelu, puhdistuspalvelu (pdf) (1.9 MB).

Heikkilä, T., Hopsu, L. Huilaja, E., Karppela, P., Laine, K., Inkeroinen, S., Kivikallio, J., Korppi, K., Kääriäinen, P., Narko, R., Peltokorpi, M., Reunanen, R., Ryyänen, P., Salmelin, M., Valkosalo, T. & Yltiö, H. 2009. Siivoustyön käsikirja. 20. uud. p. Helsinki: Siivoussektori. Suomen siivousteknisen liiton julkaisuja 1:7.

JohnsonDiversey. 2008. Kaksivaiheinen eritetahradesinfektio. Viitattu 15.3.2009. [ww.johnsondiversey.com](http://www.johnsondiversey.com), Finland, terveydenhuolto, eritetahradesinfektio, oxivir ohjetaulu.

Kaski, S. & Kiander T. 2005. Tunnejohtajuus - kuuntelua ja vaikuttamista. Helsinki: Edita.

Kangas, P. 2008. Muisti ja unohtaminen. Siivoustaito 4, 31–33.

Kiilto. 2007. Pieni suuri siivousopas. Viitattu 16.6.2009. http://www.kiilto.com/attachments/KiiltoClean/Muut%20esitteet/vk_kuluttajaesite_0907.pdf

Kiilto. Siivoussanastoa. Viitattu 8.2.2009. www.suurisiivousopas.fi, siivoussanastoa.

Kotkan kaupunki. 2006. Sisäilman laatu. Artikkelin päivitetty 13.01.2006. Viitattu 8.2.2009. [Http://www.kotka.fi](http://www.kotka.fi), hallinto ja talous, etusivu, virastot ja laitokset, tekniset palvelut , tilapalvelut, siivoustoimi, toiminta-ajatus ja arvot, sisäilman laatu.

Kujala. 2007. Moppienpesukone vedettömän siivouksen paras ystävä. Puhtaus & palvelusektori 7, 20-21.

Lindström, A – L. 1999. Selvästi puhdas. Helsinki: Opetushallitus.

Martat. 2009. Tahrannoisto. Viitattu 8.2.2009. www.martat.fi, neuvonta, tahrannoisto.

- Oivanen. 2005. Siivoustyön menetelmäkortit. 2. uud. p. Helsinki: Siivoussektori. Suomen siivousteknisen liiton julkaisuja 1:11.
- Pentti, M. 2008. Janoiset mikrobit kuolevat kuivuuteen. Puhtaus & Palvelusektori, 3/2008, 25.
- Pentti, M. 2007. Oikea asenne eritetahrojen poistoon. Puhtaus & Palvelusektori 8, 20.
- Pesonen-Leinonen, E. 2008. Tarua vai totta. Puhtaus & Palvelusektori 3, 15.
- Poikela, E. 2005. Osaaminen ja kokemus - työ, oppiminen ja kasvatus. Tampere: Tampere University Press.
- Rauste – Von Wright, M., Von Wright, J. & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. 9., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Rauramo, P. 2004. Työhyvinvoinnin portaat. Helsinki: Edita.
- Redsven. 1995. Tahranpoisto tekstiileistä edellyttää ammattitaitoa. Siivoussektori 1, 38-40.
- Ruohotie, P. 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Helsinki: WSOY.
- Simppa, U. 2008. Mikrokuitusiivous hygieniahoitajan näkökulmasta. Siivoustaito 1, 15–17.
- Stenvall, J. & Virtanen, P. 2007. Muutosta johtamassa. Helsinki: Edita.
- Tuominen, K. 2008. Oppimisen ja kehittymisen johtaminen: Itsearviointin työkirja: 40 hyvää kysymystä ja satoja vastauksia: Miten sovelletaan Investors in People-standardia. Turku: Benchmarking.
- Tampereen kaupunki. 2001. 2.3 käsihygieniä. Viitattu 15.7.2009. <http://koulut.tampere.fi/>, oppimateriaalit, toisen asteen koulutuksen verkkokurssien oppimateriaaleja Internetissä, aseptiikan perusteet (terveystieto, hygienia ym.), sisältö, 2.3 käsihygieniä.
- Vileda. 2009. Siivouspöykeen suunnitelmallinen käyttö. Viitattu 8.2.2009. www.vileda.fi, Vileda professional, tietoa ja ohjeita.
- Ventovuori, T. & Puhto, J. 2001. Toimitilajohtamisen ostopalvelut. Rakentamistalouden laboratorion selvityksiä 41. Espoo: Teknillinen korkeakoulu. Viitattu 30.3.2009. [Http://www.rta.tkk.fi](http://www.rta.tkk.fi), julkaisut, laboratorion selvitykset, selvitys 41.
- Vuontoniemi, T. & Karppinen, K. 2007. Mikro kuidut sopivat hyvin korkean hygienian tiloihin. Puhtaus & Palvelusektori. 1, 6.

LIITTEET

LIITE 1. Koulutusmateriaali

KOULUTUSMATERIAALI

Tiina koskivuori
Reija Tanskanen

Opinnäytetyö
Elokuu 2009

Palveluiden tuottaminen ja johtaminen



SISÄLTÖ

1 KÄSITTEET	38
1.1 Lika	38
1.2 Ylläpitosiivous ja perussiivous	40
1.3 Siivousmenetelmät	40
1.3.1 Puhdistusmenetelmät	41
1.3.2 Suojausmenetelmät	43
1.3.3 Hoitomenetelmät	44
1.4 Puhdistusmenetelmän valinta	45
2 TYÖTAPA.....	48
2.1 Vedetön siivous.....	48
2.2 Välineen valmistelu.....	49
2.3 Ergonominen työskentely	50
3 YHDISTELMÄKONE JA MOPPIENPESUKONE.....	53
3.1 Yhdistelmäkone	53
3.2 Moppienpesukone	54
4 SIIVOUSTEKSTIILIT	55
4.1 Kuidut	55
4.2 Siivouspyyhkeet	57
4.3 Mopit	57
5 SIIVOUSAINHEET	59

6 TAHRANPOISTO	61
7 LATTIAMATERIAALIEN PUHDISTAMINEN	63
7.1 Muovimatot	63
7.2 Linoleumi	65
7.3 Puiset lattiapäällysteet	66
7.4 Tekstiilimatot	67
7.5 Keraamiset lattiapäällysteet	68
7.6 Tiililattiat	68
8 OMAN TYÖN KEHITTÄMINEN	69
9 SIIVOUSSHYGIENIA	71
10 SIIVOUSTILA	73
11 SIIVOUSVAUNUN VARUSTUS	74
12 PALVELUKUVAUS	75

KUVAT

KUVA 1. Käsien alueet, jotka jäävät yleisimmin huonosti pestyiksi (Tampereen kaupunki 2001).	72
--	----

KUVIOT

KUVIO 1. Puhdistusmenetelmän valinta (Heikkilä ym. 2009, 50)	47
--	----

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Esimerkkejä puhdistusmenetelmän valinnasta (Heikkilä ym. 2009, 52)

..... 48

1 KÄSITTEET

1.1 Lika

Siivouksen tarkoituksena on poistaa pintojen käyttöarvoa alentavaa epäpuhtautta eli likaa. Siivouksessa poistettava liko koostuu noin 80 prosenttisesti ulkoa tulevasta liasta. Myös tiloissa tapahtuvassa toiminnassa syntyy likaa ja esimerkiksi ihmisistä lähtee paljon hiukkaslikaa. (Heikkilä, T., Hopsu, L., Huilaja, E., Karppele, P., Laine, K., Inkeroinen, S., Kivikallio, J., Korppi, K., Kääriäinen, P., Narko, R., Peltokorpi, M., Reunanen, R., Ryynänen, P., Salmelin, M., Valkosalo, T., Yltiö, H. 2009, 41.) Lianlähteinä toimivat usein myös kalusteet ja materiaalit sekä rakennuksen pinnat (Kotkan kaupunki 2006).

Siivouksessa poistettava liko määrittää siivouksen kiireellisyyden. Käyttäjien turvallisuutta ja terveyttä vaarantava liko tulisi poistaa nopeasti. Liko muuttuu myös kemiallisesti vanhetessaan niin, että sen poistaminen tuoreeltaan on helpompaa kuin mitä vanhana. (Heikkilä ym. 2009, 42.)

Likatyyppejä ovat Heikkilän ynnä muiden (2009, 42) mukaisesti irtoliko, kiinnittynyt liko, pinttynyt liko, tahra, eritetahra ja mikrobiliko. Jokainen liko tyyppi on koostumukseltaan erilaista joten myös poistamisessa on käytettävä tarkoituksen mukaista menetelmää.

Irtoliialla tarkoitetaan kuivaa tai märkää likaa, joka ei ole tunkeutunut pintaan. Kuiva irtoliko poistetaan helpoiten nihkeämenetelmällä, koska usein likahiukkaset ovat kooltaan niin pieniä, että niiden sitomiseen tarvitaan vettä tai pölynsidonta-ainetta. Märkä irtoliko on yleensä tuore, joten sen poistamiseen tarvitaan välineitä, johon liko voidaan sitoa. Sopiva puhdistusmenetelmä on pyyhintä kostea tai märkämenetelmällä joko käsin tai koneellisesti. (Heikkilä ym. 2009, 43.)

Kiinnittynyt lika on kuivunutta tai nihkeää, laajalle alalle tarttunutta likaa, jonka poistamiseen tarvitaan aina vettä tai muuta nestettä. Nihkeää menetelmää suositellaan käytettävän kevyesti kiinnittyneelle lialle mutta parhaiten lika lähtee kostea- tai märkäpuhdistusmenetelmän avulla, joko käsin tai koneellisesti. Liankiinnittymisaste määrittelee tarpeen siivouksessa käytettävälle mekaniikalle ja puhdistusaineelle. (Heikkilä ym. 2009, 43.)

Pinttynyt lika on pitkän ajan kuluessa muodostunut likakerrostuma, joka poistetaan perussiivousmenetelmän avulla. Pinttynyttä likaa ovat mm. noki, vahakerrostumat ja kalkkisaostumat. Puhdistuksessa käytettäviä aineita ovat heikosti emäksiset, emäksiset, happamat ja liuotepuhdistusaineet. Myös mekaniikan osuus siivouksessa on suuri ja tämä varmistetaan yleisimmin koneellisen menetelmän avulla. (Heikkilä ym. 2009, 43.)

Tahra on pienellä alalla oleva kiinnittynyt tai pinttynyt lika ja se erottuu usein ympäröiviltä pinnoilta helposti. Tahrat on pyrittävä poistamaan mahdollisimman nopeasti niiden synnyttyä. Yleisimmin tahrat poistetaan raaputtamalla, imeyttämällä, pyyhkimällä tai pesumenetelmin. Niiden poistamisessa voi käyttää myös tahralle soveltuvia tahrannoistoaaineita. Eritetahrat kuten veri, ulosteet ja oksennus ovat ihmisestä tai eläimestä peräisin olevia nestemäisiä tai kuivuneita eriteitä. (Heikkilä ym. 2009, 44.)

Mikrobilika on yleensä toiminnan kannalta haitallista likaa kuten eritetahrat (Heikkilä ym. 2009, 44). Mikrobeja ovat bakteerit, homeet, hiivat, alkueläimet ja virukset. (Pentti 2007, 20.) Mikrobilian poistossa käytetään usein desinfiointiaineita. Kaikki desinfiointiaineet eivät kuitenkaan tuhoa mikrobien itiöitä. Tavanomaisten puhdistusmenetelmien ja -aineiden avulla pystyy yleensä poistamaan jopa 50–80 prosenttia mikrobeista ja puhdistusta seuraavalla desinfioinnilla 84–99,9 prosenttia mikrobeista. (Pesonen-Leinonen 2008, 14.)

1.2 Ylläpitosiivous ja perussiivous

Nykyisin siivouksessa kulkevat käsitteet ylläpitosiivous ja perussiivous. Näiden käsitteiden tarkoituksena on selkeyttää säännöllisesti tehtävät työt (esimerkiksi päivittäiset siivoukset) harvemmin tehtävistä töistä (kuten vahauksista ja ikkunoiden puhdistuksista).

Ylläpitosiivouksella tarkoitetaan Heikkilän ynnä muiden (2009, 49) mukaisesti säännöllisin väliajoin tehtävää siivousta, jonka tavoitteena on säilyttää tiloissa sovittu puhtaustaso. Ylläpitosiivoukseen kuuluu usein myös väli- ja tarkastussiivouksia, yläpölyjen pyyhintää ja lattioiden puhdistushoitoa. (Heikkilä ym. 2009, 49.)

Perussiivous taas on harvoin ja perusteellisesti tehtävää siivousta. Perussiivous tehdään kun ylläpitosiivouksella ja hoitomenetelmillä ei enää pystytä ylläpitämään sovittua puhtaustasoa. Perussiivouksen tarkoituksena on poistaa pinttynyt ja kiinnittynyt lika, joka ei enää ylläpitosiivouksessa poistu. Peruspuhdistuksessa käytettävät puhdistusaineet ovat yleensä vahvempia kuin ylläpitosiivouksen ja siinä käytetään enemmän myös mekaniikkaa. (Heikkilä ym. 2009, 49.)

1.3 Siivousmenetelmät

Siivousmenetelmillä tarkoitetaan puhdistus-, suojaus- ja hoitomenetelmiä eli siivottavien pintojen puhdistusta, suojausta ja hoitoa. Siivousmenetelmät ovat siis ylin käsite siivouksessa. Siivousmenetelmien avulla säilytetään pintojen arvo, pidennetään käyttöikää ja tuotetaan tarkoituksenmukaista puhtautta. (Heikkilä ym. 2009, 49.)

1.3.1 Puhdistusmenetelmät

Puhdistusmenetelmillä tarkoitetaan tapaa siivota. Puhdistusmenetelmiä ovat kuiva-, nihkeä-, kostea- tai märkämenetelmä. Puhdistuksessa käytettävät menetelmät ovat saaneet nimensä siivouksessa käytettävän vesimäärän mukaisesti. Puhdistusmenetelmän valintaan vaikuttavat lika ja puhdistettava pintamateriaali. Nykyisessä siivouksessa lian poistamiseen käytetään vettä vain sen verran kun on tarpeen. Eli poistettava lika määrittelee sen kuinka paljon vettä sen irrottamisessa ja kuljettamisessa tarvitaan. (Heikkilä ym. 2009, 49.)

Veden käytön minimointi siivouksessa on sekä taloudellista että ympäristöä säästävää. Myös työn kuormittavuus helpottaa heti mitä vähemmän vettä tarvitsee käyttää. Siivousalueelle ei siis kuljeteta vettä sangossa, vaan siivouksessa tarvittavia siivoustekstiilejä eli pyyhkeitä ja moppien lankaosia valmistellaan sopiviksi siivouskeskuksessa. Mukaan siivousvaunuun varataan vaikeita tahroja varten yleispuhdistusaineesta valmistettu käyttöliuos. Myös koneellisessa siivouksessa veden määrä valitaan likatyypin ja pintamateriaalin kosteuden keston mukaan. (Heikkilä ym. 2009, 49.)

Siivousta tehdään myös koneellisesti. Koneellista siivousta toteutetaan yleensä yhdistelmäkoneen avulla. Tällöin vettä ja likaa ei kuitenkaan sidota välineeseen, vaan likavesi kuljetetaan säiliössä ja kaadetaan suoraan esimerkiksi lattiakaivoon. (Heikkilä ym. 2009, 49.)

Roskien, kuivan ja nestemäisen lian poistamista siivousvälineellä ja -koneella kutsutaan lakaisemiseksi ja harjaamiseksi. Tällöin lika kerätään ja kootaan mutta ei sidota sitä. Lakaisu kohdistuu aina lattiapintoihin ja kaluste- ja tekstiilipintoja harjataan. Siivouspyyhkeellä tehtävää puhdistusta sanotaan pyyhinnäksi. Jos pinnan puhdistaminen tapahtuu mopin tai moppauskoneen avulla, puhutaan moppauksesta. Veden määrästä riippuen sanojen eteen lisätään liite kuiva, nihkeä, kostea tai märkä, esimerkiksi kuivapyyhintä tai märkämoppaus. (Heikkilä ym. 2009, 50.)

Kuivapuhdistamisesta puhutaan, jos lika tai suoja-aine imeytetään tekstiili- tai kovilta pinnoilta siivousvälineeseen tai likaa imevään aineeseen. Pintapuhdistuksessa käy-

tään apuna lattianhoitokonetta. Sen tarkoituksena on poistaa kiinnittynyttä likaa ja imeyttää se lattianhoitokoneen laikkaan. Pintapesussa taas poistetaan käsi- tai konemenetelmää apuna käyttäen kiinnittynyttä ja pinttynyttä likaa sekä hoito- ja suoja-aineiden pintakerroksia. (Heikkilä ym. 2009, 51.)

Pinnat on pestävä, mikäli niissä esiintyy paljon pinttynyttä ja kiinnittynyttä likaa. Pesussa mekaanisella hankauksella ja pesuaineella on suuri osuus. Pesu jälkeen pinnat on yleensä huuhdottava, jotta pinnoilta saadaan poistettua lika ja puhdistusainejäämät. Tämän jälkeen pinnat vielä tarvittaessa kuivataan. Jos joudutaan käyttämään voimakkaasti emäksisiä ja happamia puhdistusaineita ovat pinnat vielä neutraloitava käsittelyn jälkeen. Pintoja voidaan myös desinfioida pintojen mikrobimäärän vähentämiseksi. (Heikkilä ym. 2009, 51.)

Höyrypuhdistus on vesihöyryllä tapahtuvaa puhdistusta, jota voidaan tehostaa mekaanisella käsittelyllä. Se säästää hyvin vettä ja irrottaa pinttynyttä likaa. Vahanpoisto on suoritettava aina kun lattian sovittu puhtaustaso ei enää toteudu ylläpito-, hoito- ja pintapesumenetelmin. Vahanpoistossa lattiapinnoilta poistuvat kaikki hoito- ja suoja-ainekerrokset perusteellisesti. Se voidaan suorittaa joko käsi- tai konemenetelmin. Vahanpoistonjälkeen pinta yleensä suojataan. (Heikkilä ym. 2009, 51.)

Tahrannoistossa täytyy ensin tunnistaa mitä likaa tahra on ja mille pinnalle se on kiinnittynyt. Yleensä tahrat irtoavat neutraalilla ja heikosti emäksisellä aineella pyyhittäessä ja tiukempiin tahroihiin auttaa mekaanisen hankauksen lisäys. Vaikeimmissa tahroissa selvitetään tahrn koostumus ja valitaan sopiva kemiallinen poistoaine. Aineen valintaan vaikuttaa myös pinnan materiaali, jolta tahraa poistetaan. Tahrn poistamisen tekee yleensä vaikeaksi se, että useimmiten tahra on monen aineen seos. Kohollaan olevista tahroista voi poistaa enimmäns osan jo ennen tahrnpoisto-aineen käyttöä. Tahra poistetaan pyyhkien tahrn reunoilta keskelle päin, tällä estetään tahrn leviäminen. (Heikkilä ym. 2009, 53.)

1.3.2 Suojausmenetelmät

Pintojen suojauksella voidaan ehkäistä pintojen kulumista ja likaantumista. Suojauksella voidaan parantaa myös pintamateriaalin ulkonäköä ja ominaisuuksia. Suojaamiseen käytettäviä menetelmiä ovat pinnan käsittely pohjustus- tai kyllästysaineella, vahaus, öljyäminen ja kristallointi. Lisäksi tekstiilipintojen suojaamiselle on olemassa omanlaisensa menetelmät. (Heikkilä ym. 2009, 54.)

Vahauksen helpottamiseksi huokoiset pinnat käsitellään yleensä pohjustusaineella. Kyllästysainekäsittelyssä huokoiset ja kuluneet kivipinnat käsitellään kivensuojaineella. Pintojen käsittely tehdään puhdistamisen helpottamiseksi. (Heikkilä ym. 2009, 54.)

Vahauksen tarkoituksena on suojata pinnat kulutukselta ja parantaa niiden puhdistettavuutta. Vahauksessa käytetään joko vesi- tai liuotevahoja. Vesivahojen levityksessä käytetään apuna lattiamoppia, lattiakuivainta ja siivouspyyhettä, ikkunanpesintä tai vahanlevityslaitetta. Vaha levitetään ohuina kerroksina ja niin, että kerrokset menevät ristikkäin mahdollisimman tasaisen tuloksen saamiseksi. Vahakerroksien määrä riippuu lattiamateriaalista, pinnan kulutuksesta ja vahatyypistä. Nykyiset vahat saavat lopullisen kovuutensa vasta noin viikon kuluttua vahauksesta. Tätä ennen vahattua pintaa tulisi puhdistaa mahdollisimman nihkeää menetelmää käyttäen ja varottava käyttämästä voimakkaita puhdistusaineita. (Heikkilä ym. 2009, 54.)

Liuotevahoja käytetään nykyään enää vähän, yleisimmin käsittelemättömien korkkiallattien suojaukseen. Nestemäinen liuotevaha levitetään pinnalle pyörittävin liikkein. Liuotteen haihduttua vahakerros kiilloitetaan kiillotuslaikalla tai-harjalla. (Heikkilä ym. 2009, 54.)

Onnistunut vahaus on monen tekijän summa. Vahauksen onnistumiseksi lattian tulisi olla puhdas eli siinä ei saisi olla vahajäämiä eikä likaa. Lattia tulisi puhdistaa niin hyvin, ettei siihen ole jäänyt myöskään emäksisiä aineita. Lattiapinta ei saa olla vahattaessa liian kuuma tai kylmä. Lattian pitää antaa kuivua hyvin ennen vahan levittä-

mistä, samoin kuin sen pitää antaa kuivaa hyvin vahakerroksien välillä. Ilmankosteuden tulisi olla normaali ja vahanlevitysvälineen puhdas. (Heikkilä ym. 2009, 54.)

Käsitellyt ja käsittelemättömät puupinnat kyllästetään puu- tai kalusteöljyllä. Öljyämisen tarkoituksena on ehkäistä lian tarttumisen ja imeytyminen puun pintaan. (Heikkilä ym., 55.)

Kristalloinnilla hoidetaan kalkkipitoisia kivilattioita, kuten kalkkikivi-, marmori- ja mosaiikkibetonilattioita. Kristallointia varten tarvitaan lattianhoitokone, kristallointilaitteet ja – aine. Pinta puhdistetaan huolellisesti ennen kristallointia, varsinkin vanhat vaha- ja pohjustusainekerrokset tulee poistaa huolellisesti ennen käsittelyä. Kristallointiaine sumutetaan ohuesti lattiapintaan ja sitä muokataan niin kauan, että aine on reagoinut kiven kanssa (kalkki muuttuu kristallointiaineen vaikutuksesta kalsiumfluoridiksi tai – kloridiksi). Kristallointi uudistaa vanhoja kivipintoja, mutta sitä voidaan käyttää myös uusiin lattioihin. Lopputuloksena syntyy kiiltävä ja helppohoitoinen lattia. (Heikkilä ym. 2009, 55.)

Tekstiilipintojen suojaukseen on olemassa erilaisia suojauskäsittelyitä, joiden tarkoituksena on edistää materiaalin siivottavuutta, vaikeuttaa lian tarttumista ja lisätä tekstiilin turvallisuutta. Useimmiten käytetty suojauskäsittely on lianhylkivyyssuojaus, jonka avulla tekstiili tulee myös kosteutta hylkiväksi. Turvallisemmaksi tekstiilin voi tehdä palonsuojauskäsittelyllä, joka hidastaa tai estää palossa syntyvää hapettumisreaktiota. (Heikkilä ym. 2009, 55.)

1.3.3 Hoitomenetelmät

Hoitomenetelmien tarkoituksena on parantaa pintojen ominaisuuksia, parantaa ulkonäköä ja helpottaa puhdistamista koneellisen menetelmän ja/tai hoitoaineen avulla. Hoitomenetelmiä ovat kuiva- ja hoitokiillotus sekä puhdistushoito. Myös kalusteita varten on olemassa omia hoitoaineita. (Heikkilä ym. 2009, 55–56.)

Kuivakiillotuksen tavoitteena on tiivistää puhdas lattiapinta tai naarmujen poistaminen. Kuivakiillotus tehdään lattianhoitokoneen avulla materiaalin valmistajan anta-

mien ohjeiden mukaisesti. Hoitokiillotuksessa puhdistettu, käsittelemätön tai suojattu lattiapinta käsitellään hoitoaineella ja kiillotetaan lattianhoitokoneella. (Heikkilä ym. 2009, 56.)

Puhdistushoidossa lika irrotetaan lattianpinnasta joko käsin kostea tai märkäpyyhkimällä tai koneellisesti, peseviä (tensidejä, emäksiä) ja hoitavia (vahoja, polymeerejä, tensidejä) osia sisältävän aineen avulla. Aineesta jää suojaavia osia estämään pinnan likaantumista. Puhdistushoitoa käytetään yleensä 1-2 kertaa viikossa, jolloin on varottava, etteivät aineet ala kerrostumaan lattian pintaan. Hoidettu lattia voidaan vielä kiillottaa puhdistushoidon jälkeen, jotta pinnasta tulisi kiiltävämpi. Puhdistushoitoa suositellaan kalvopintaisille materiaaleille, linoleumille ja kivipinnoille. (Heikkilä ym. 2009, 56.)

Kalusteille käytetään omia kalusteiden hoitoaineita, jotka puhdistavat pinnan ja muodostavat sille likaa hylkivän kalvon. Hoitoaineet suihkutetaan puhtaaseen siivouspyyhkeeseen ja pinta pyyhitään pyyhkeellä. Metallipinnoille tarkoitettu hoitoaine estää rasvan ja sormenjälkien tarttumisen. (Heikkilä ym. 2009, 56.)

1.4 Puhdistusmenetelmän valinta

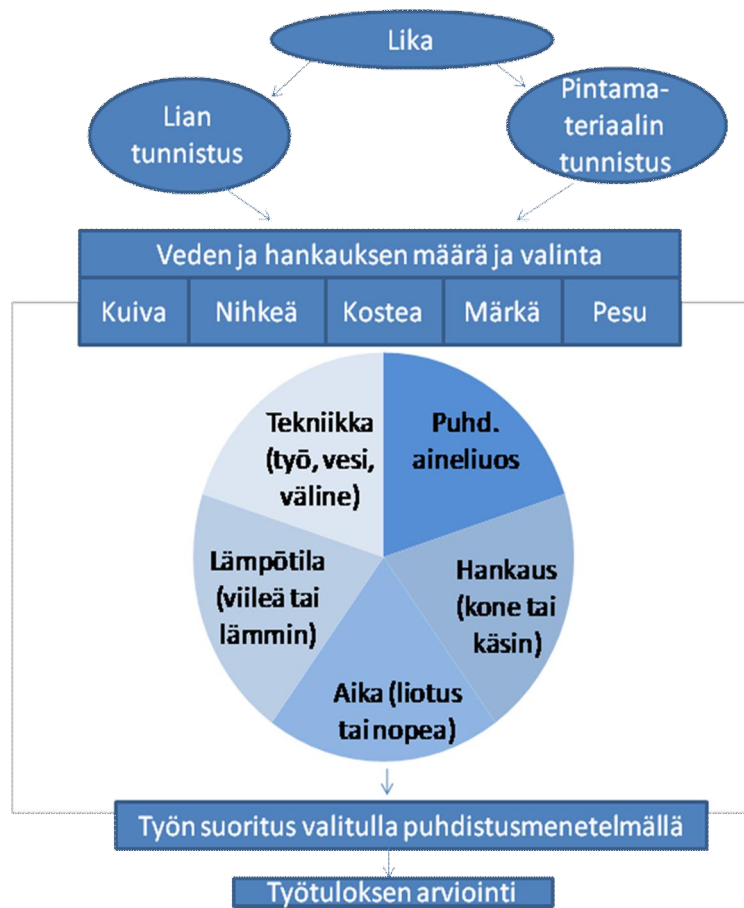
Siivouksella voidaan olennaisesti vaikuttaa tiloissa oleskelevien tunteuksiin ja työhyvinvointiin. Pölyä sitomalla voidaan vähentää ilman hiukkaspitoisuutta ja vaikuttamaan sisäilman laatuun. (Kotkan kaupunki 2006.) Siivouksella pystytään myös poistamaan haitallista likaa kuten mikrobeja ja vähentämään niiden syntymistä ja elämistä. Mikrobilian poistamista toteutetaan eniten laitossiivouksessa kuten terveydenhuollonlaitoksissa, mutta eritetahrojen oikeaoppinen poistaminen on tärkeää osata jokaisessa toimipaikassa.

Toimistoissa 3-4 päivän välein tehtävä siivous on optimi, mikäli hiukkaspitoisuus halutaan pitää mahdollisimman alhaisena. Tällöin pinnoille ei pääse kertymään liikaa pölyä ja toisaalta minimoidaan siivouksen aiheuttama partikkelien määrän lisääntyminen huoneilmassa. (Kotkan kaupunki 2006.) Yleisimpiä sisäilman saastuttajia ovat

tupakan savu, henkilökohtainen hygienia, siivouksessa käytettävät tuotteet, pestisidit eli torjunta-aineet, asbesti ja tekokuidut, siitepöly, itiöt, bakteerit, hilseet sekä pölypunkit ja niiden ulosteet. Huoneilmaa huonontavat myös laskostetut verhot ja seinävaatteet sekä matot. Mikäli mattoja halutaan pitää lattioilla, ne tulisi pystyä imuroimaan. (Kotkan kaupunki 2006.)

Ulkoa tulevaa likaa pystytään estämään oleellisesti sisäänkäyntien oikeaoppisella suunnittelulla. Toimivasta sisäänkäynnistä löytyvät oven ulkopuolella oleva päällystetty tai katettu alue ja oven eteen asennettu säänkestävä ritilä. Tuulikaapissa oleva ritilämatto estää tehokkaasti karkean lian pääsyn sisätiloihin ja heti tuulikaapin jälkeen sijoitettu, 3-4 askelta pitkä, tekstiilimatto pysäyttää kosteuden ja irtolian. (Heikkilä ym. 2009, 46.)

Puhdistusmenetelmän valintaan vaikuttaa poistettava lika. Kuvion 1 avulla havainnollistetaan puhdistusmenetelmään vaikuttavia ja siinä huomioitavia asioita. Taulukossa 1 on annettu esimerkkejä puhdistusmenetelmän valinnasta.



KUVIO 1. Puhdistusmenetelmän valinta (Heikkilä ym. 2009, 50)

TAULUKKO 1. Esimerkkejä puhdistusmenetelmän valinnasta (Heikkilä ym. 2009, 52)

Puhdistusmenetelmän valinta		
Lika	Menetelmä	Puhdistus
Kuiva irtolika	Kuiva	Kuiva pyyhintä esim. siivouspyyhkeen avulla tai moppauksena.
Vesiliukoiset tahrat	Nihkeä	Pyyhintä puhdistusaineliuoksella nihkeytetyllä siivouspyyhkeellä tai mopilla.
Kuiva ja märkä irtolika, vesiliukoiset tahrat ja osin kiinnittynyt lika	Kostea	Pinnan pyyhintä puhdistusaineliuoksella kostutetulla mopilla. Pinta jää hetkellisesti kosteaksi.
Kiinnittynyt lika	Märkä	Pinnan pyyhintä puhdistusaineliuoksessa kastellulla mopilla ja konemenetelmällä. Pinta jää märäksi ja on kuivattava.

2 TYÖTAPA

2.1 Vedetön siivous

Niin kuin monet muutkin asiat tässä maailmassa muuttuvat, niin myös siivousala on kehittynyt huomasti entisestä. Siivouksesta on alettu tehdä entistä tehokkaampaa ja taloudellisempaa ja samalla on myös vähennetty työntekijän kuormitusta (Heikkilä ym. 2009, 41).

Siivouksessa puhutaan nykyään käsitteestä vedetön siivous, joka on tällä hetkellä keskeinen asia jota siivoustyössä toteutetaan. Vedettömällä siivouksella tarkoitetaan sitä, että vettä ei enää kuljeteta mukana sangoissa, vaan tarvittava määrä valmista puhdistusaineliuosta imeytetään siivoustekstiileihin. Tällä tavoin pystytään tekemään siivoustyöstä ergonomisempaa, hygieenisempää, saavuttamaan parempi sisäilman-

laatu ja poistamaan tehokkaammin likaa. Vedettömän siivouksen avulla on siis päästy pois epäergonomisista työasennoista ja työmenetelmistä. Vedettömän siivouksen avulla on myös pystytty nostamaan alan arvostusta, sillä siivoustyötä ei voi enää tehdä kuka tahansa, vaan siihen on koulutauduttava.

Siivouksen tavoitteena on saada aikaiseksi tarkoituksenmukaista puhtautta. Tämä tarkoittaa sitä, että nykyisin tiloja ja pintoja ei enää siivota nurkkia myöten jokaisella siivoukserillä, vaan siivous kohdistetaan toiminnan kannalta kriittisiin ja kosketuspinnoin. Puhtaustaso siis määritetään jokaiselle kohteelle erikseen ja siivous suoritetaan niin, että tarkoituksenmukainen taso toteutuu. (Heikkilä ym. 2009, 41). Siivouksen avulla mahdollistetaan myös kiinteistön turvallinen käyttö ja edesautetaan sen kunnan ja arvon säilymistä. Tämän vuoksi siivous kannattaa suunnitella ja toteuttaa kunnolla.

Vedettömässä siivouksessa oleellisiksi tekijöiksi ovat nousseet tilojen puhtauden kannalta siivoustaajuudet ja siivousajankohdat. Nämä määrittävät sen miten usein eri kohteet siivotaan ja mihin ajankohtaan siivoaminen ajoittuu. Siivoustaajuuksia ja -ajankohtia mietittäessä on otettava huomioon siivottavan tilan puhtaustasovaatimus, poistettava likatyyppi ja määrä sekä lian kiinnittymistapa. Nämä määrittelevät myös siivoamisen kiireellisyyden. (Heikkilä ym. 2009, 42.) Siivoustaajuutta ohjaavat myös oleellisesti kiinteistössä työskentelevien henkilöiden määrä (Heikkilä ym. 2009, 46).

2.2 Välineen valmistelu

Ennen kuin välinettä aletaan valmistella, täytyy tietää puhdistusmenetelmä, jota aiotaan käyttää. Väline valmistellaan siis käytettävän puhdistusmenetelmän pohjalta. Nykyisin siivouksessa ei enää kuljeteta vettä mukana siivousalueelle, vaan tarvittava vesimäärä nihkeytetään moppeihin ja pyyhkeisiin eli siivoustekstiileihin.

Nihkeyttäminen aloitetaan tekemällä puhdistusaineliuos. Puhdistusaine liuos tehdään aina käytettävän puhdistusaineen ohjeen mukaisesti. Esim. siivousaineen Wet-

rok Universumia on laitettava 0,4–1,2 ml litraan vettä. Nihkeyttämisen voi tehdä joko moppipesukoneella, jolloin välineet saadaan valmiina koneesta, tai käsimene- telmin esimerkiksi laittamalla moppi muovipussiin ja kaatamalla puhdistusaineliuos päälle (ks. liite 1).

Suunnitelmallisuus siivouksessa helpottaa välineiden valmistelua. Kun tiedetään mi- kä, määrä välineitä tiettyihin tiloihin tarvitaan, ja miten välineet täytyy valmistella, on työ sujuvaa ja ripeää. Välineiden valmistelussa tulee aina ottaa huomioon tilojen li- kaisuusaste, jotta pystytään valmistamaan tarpeeksi esimerkiksi kosteita moppeja. Tarve vaihtelee esimerkiksi vuodenaikojen ja ilmojen perusteella

2.3 Ergonominen työskentely

Ergonomian avulla pystytään parantamaan työoloja. Hyvän työergonomian avulla työ, työpaikka, työvälineet ja työympäristö saadaan sovitettua vastaamaan ihmisen ominaisuuksia, edellytyksiä ja vaatimuksia. Tämä parantaa ihmisen ja toimintaympä- riston välistä hyvinvointia. Ihmisen elimistö tarvitsee päivittäin sopivaa työkuormitus- ta, jotta työkyky saadaan pidettyä hyvänä. (Rauramo 2004, 95.)

Työ voi kuormittaa työntekijää ruumiillisesti. Tällä tarkoitetaan liikuntaelimistöön ja verenkiertoon kohdistuvaa kuormitusta, jota syntyy tietyissä työasennoissa, työliik- keissä, liikkumisessa ja fyysisen voiman käytössä. Kuormittavia liikkeitä ovat mm. tavaroiden siirrot ja nostot, jotka tehdään käsin, toistuvat yksipuoliset liikkeet ja pai- kallaan istuminen. Liian kuormittavasta työstä seuraa useimmiten tuki- ja liikunta- elinoireita. (Rauramo 2004, 96.)

Työnkuormittavuudesta puhuttaessa käytetään yleensä ilmauksia dynaaminen ja staattinen lihastyö. Dynaaminen lihastyö on suotavampaa, sillä siinä lihas supistuu ja rentoutuu vuorotellen. Rentoutuminen on lihakselle hyväksi, sillä silloin lihas saa uut- ta verta eli happea ja ravintoaineita. Staattinen lihastyö tarkoittaa sitä, että lihas on yhtäjaksoisesti jännittyneenä pidempään. Jännittyneenä lihakseen tulee sisäinen pai- ne, joka hidastaa verenkiertoa ja näin lihas ei saa happea eikä ravintoaineita tarpeek-

si. Staattisessa työssä lihas väsyy ennenaikaisesti koska lihastyössä syntyneet ai-neenvaihdunnantuotteet eivät pääse poistumaan lihaksesta. (Rauramo 2004. 98.) Perussäännöksi voidaan todeta, että dynaamisessa lihastyössä syntyy aina näkyvää liikettä ja staattisessa lihastyössä lihaksissa ei tapahdu näkyvää liikettä vaan lihas jännittyy kokonaispituuden muuttumatta (Heikkilä ym. 2009, 184).

Toistuvat yksipuoliset työliikkeet tulee muuttaa kehittämällä töiden sisältöä. Esimerkiksi staattista työtä pitäisi pyrkiä vähentämään, sillä se lisää niska-, hartia-, selkä- ja alaraajasairauksien riskiä. Toistotyö on yksi tärkein yläraajasairauksien riskitekijä, varsinkin jos toisto on runsasta ja siihen liittyy paljon voiman käyttöä. Toistoa saa olla, mutta vain sopivissa määrin ja ilman liiallista voimankäyttöä. (Rauramo 2004. 97.)

Siivoustyössä joutuu edelleenkin tekemään fyysisesti kuormittavia töitä kuten nostelemaan, siirtelemään ja kantamaan raskaita tavaroita. Myös vaikeasti siivottavat koh-teet ja helposti likaantuvat materiaalit lisäävät työn kuormittavuutta. Myös ympäris-tötekijät voivat usein olla siivoustyössä kuormittavia tekijöitä. Sopimaton lämpötila kuormittaa elimistöä, korkea melutaso aiheuttaa stressiä, vaikeuttaa keskittymistä ja kuulemista ja lisäksi puutteellinen ja vääränlainen valaistus ovat usein siivoustyönon-gelmana esimerkiksi wc- ja saunatiloissa, joissa olisi vielä oltava erityisen tarkkana. (Heikkilä ym. 2009, 182.)

Työn ergonomiaa pystytään parantamaan monin eri tavoin. Työntekijällä tulisi olla riittävästi tilaa työn tekemiseen ja mahdollisuus vaihtaa työasentoa. Työtä on pyrit-tävä keventämään mahdollisuuksien mukaan apuvälinein. Jos apuvälineitä ei kuiten-kaan ole käytettävissä, käsin tehtävät siirrot ja nostot tulisi pyrkiä tekemään mahdol-lisimman turvallisesti. Työssä on pyrittävä pitämään taukoja lihasten rentouttamisek-si ja nivelten rasittumisen ehkäisemiseksi. Työtehtävien kierto monesti auttaa siihen, ettei työ ole liian yksipuolista. (Heikkilä ym. 2009, 183.)

Lisäksi Siivoustyönkäsikirjassa (2009, 185) kerrotaan konkreettisia ohjeita, joita nou-dattamalla työstä voi tehdä ergonomisempaa. Pää tulisi pyrkiä pitämään aina pystys-sä, vaikka työ kohdistetaankin usein lattiaan. Pään eteen ja taakse taipuneet asennot

aiheuttavat usein päänsärkyä ja kohdistamalla katseen kauemmaksi voidaan välttyä tältä ikävältä kivulta.

Siivoustyötä tehdään paljon käsien avulla. Käsivarsien kohoasentoa tulee kuitenkin välttää sillä tämä aiheuttaa niska- ja hartiaseudulle staattista jännitystä, joka ilmenee kipuna. Myös moppaus tulee suorittaa niin, että kädet ovat hartiatason alapuolella. Moppauksen S-kuvion voi myös vaihtaa välillä työntömenetelmäksi, jotta työssä käytetään välillä eri lihaksia. Pystypintojen puhdistusta helpottaa, kun pinnat pyyhitään ylhäältä alaspäin. (Heikkilä ym. 2009, 186.)

Nostamisessa on otettava huomioon taakan paino, sijainti ja koko. Taakka tulee nostaa aina mahdollisimman lähellä vartaloa ja jalkoja apuna käyttäen. Myös se mitä taakkaa ollaan nostamassa, vaikuttaa nostotekniikkaan. Esimerkiksi nestemäisten aineiden nostelussa on huomioitava, että neste muuttua hetkessä painopistettään. Taakka voi olla myös muodoltaan vaikeaa nostaa ja tällöin on oltava tarkkana että ote on varmasti pitävä. Myös ympäristökijät on otettava huomioon taakkoja siirrettäessä. Lattia tulisi aina pyrkiä varmistamaan mahdollisimman turvalliseksi liikkua. (Heikkilä ym. 2009, 187–188.)

Työvälineitä usein puristetaan tarpeettomasti ja osin myös tahattomasti. Tämä lisää ranteen kiertymistä ja hartioiden jännitystä. Siivoustyötä joudutaan tekemään paljon selkä kumarassa. Työ tulisi pyrkiä kuitenkin aina tekemään selkä suorana ja tukea tulee ottaa aina kun se vaan on mahdollista. (Heikkilä ym. 2009, 188.)

Siivousvälineet tulee valita niin, että niiden kanssa on ergonomista työskennellä eli ne ovat helppoja käyttää, niistä saa hyvän otteen ja niissä on säätämisen mahdollisuus. Ergonomia on usein otettu huomioon työvälineiden suunnittelussa kiinnittämällä huomiota työvälineiden kokoon, muotoon, painoon ja pintamateriaaliin. (Heikkilä ym. 2009, 189.)

3 YHDISTELMÄKONE JA MOPPIENPESUKONE

3.1 Yhdistelmäkone

Yhdistelmäkone on siivoustyötä helpottava siivouskone. Yhdistelmäkonetta voidaan käyttää lattioiden kostea- ja märkäpuhdistukseen sekä perussiivoukseen. Koneella voidaan pestä, huuhdella ja imuroida pintoja samanaikaisesti sekä hoitaa ja kiillottaa. Yhdistelmäkone toimii niin, että vesi tai puhdistusaineliuos tulee puhtasvesisäiliöstä lattialle, jota harjataan laikalla tai harjalla. Likainen vesi imetään lattialta likavesisäiliöön. (Heikkilä ym. 2009, 155–156.)

Yhdistelmäkoneet ovat nykyään joko akkukäyttöisiä tai verkkovirralla toimivia. Verkkovirtaisen yhdistelmäkoneen etuna on se, että sitä voi käyttää rajattomasti. Akkukäyttöisessä yhdistelmäkoneessa on huollettava ja ladattava akku, mutta toisaalta sen käyttöä ei ole estämässä edessä pyörivä johto. (Heikkilä ym. 2009, 157.) Pienempiä koneita ohjataan kävellen ja isompia päältä istuen. Työtehoon vaikuttavia asioita ovat muun muassa työleveys, työaika akkukäyttöisissä koneissa, säiliöiden tilavuus, ajonopeus ja harjapaine (Heikkilä ym. 2009, 156).

Yhdistelmäkoneen alkuvalmisteluissa kootaan kone käyttökuntoon ja tehdään valitusta aineesta sopiva liuos puhtaaseen vesisäiliöön. Aineen annostelu valitaan lattian kuluneisuuden ja ohjemäärien mukaan. Jos käytettävä aine on vaahtoavaa, voidaan likavesisäiliöön laittaa vaahtoamisen estävää ainetta, jolloin vaahto ei täytä säiliötä. Laikan karkeus valitaan lian ja lattiamateriaalin mukaan. (Oivanen 2005, 14.)

Lattialta on hyvä poistaa irtolika ennen aloittamista, jottei karkea lika naarmuta lattiaa ja pöly keräänny koneen imusuuttimeen. Lattialla oleva kiinnittynyt lian poisto estää myös sen, ettei lika jää lattiaan kiinni koneessa mahdollisesti käytettävän hoitavan aineen kanssa. Imurin tyhjentämisen tarpeen tunnistaa usein siitä, että imurin käyntiääni muuttuu, eikä se ime enää liuosta. (Oivanen 2005, 14.) Vetoalustan pai-

netta voidaan säätää lattiamateriaalin, halutun puhtaustason, lattian likaisuuden ja lian laadun mukaan. Liian suuri harjapaine tekee koneesta raskaan käsitellä, kuluttaa harjaa tai laikkaa liikaa, kuluttaa akkua ja voi vaurioittaa lattiaa tai vahapintaa. (Heikkilä ym. 2009, 156–157.)

Yhdistelmäkoneen käytön päätyttyä on tärkeää puhdistaa kone ja välineet. On hyvä myös muistaa laittaa akkukäyttöinen kone lataukseen työn jälkeen. (Oivanen 2005, 14.) Likavesi tyhjenetään tyhjennyshanasta tai – letkusta. Suuremmissa koneissa voi likavesisäiliössä olla tyhjennyspumppu. Likavesi voidaan tyhjentää suoraan lattiakaivoon. (Heikkilä ym. 2009, 156.)

3.2 Moppienpesukone

Moppienpesukone suositellaan hankittavan kohteeseen, jossa pestävää siivouspyykkiä tulee päivässä kahden koneellisen verran. Mikrokuituisten siivouspyyhkeiden ja moppien pesemiseen suositellaan käytettävä pesukonetta, jotta tekstiilit saataisiin puhtaiksi. Moppienpesukone tarvitsee tilan, jossa on oltava kylmä- ja lämminvesiliitännät, 3-vaihesähköliitäntä ja lattiakaivo. (Kujala 2007, 20.)

Kotitalouksiin tarkoitettuja pyykinpesukoneita ei suositella ammattikäyttöön, vaikka ne ovatkin edullisempia. Kotitalouspesukoneista puuttuu poistoventtiili, joten koneeseen pääsee helposti hiekkaa, joka rikkoo poistopumpun nopeasti. Moppienpesukoneissa on yleensä sähköinen poistoventtiili, joka poistaa käytetyn veden likoineen. Moppienpesukone on myös nopeampi ja kestävämpi kuin tavallinen pyykinpesukone. (Kujala 2007, 20.)

Siivoustekstiilin pesussa on oltava huolellinen. Siivoustekstiilit tulee lajitella ennen pesua ainakin niin, että mikrokuituiset siivoustekstiilit pestään aina erillään muusta pyykistä. Tämän avulla estetään mikrokuidun vaurioituminen ja säilytetään sen puhdistavat ominaisuudet. Siivoustekstiileistä kannattaa puhdistaa mahdolliset irtorokat pois ennen pesua. Pesuainemäärä tulee vähentää normaaliannostelusta, sillä pestävä siivoustekstiilitekstiili sisältää yleensä jo puhdistusaineliuosta. Pesukoneeseen on

hyvä jättää 1/3 koneesta tyhjäksi, jotta pyykki sopii liikkumaan koneessa ja puhdistapahtuma onnistuu oikein. Pesukoneen linkouksen avulla on mahdollista säätää tekstiilien nihkeytys jatkokäyttöä varten. Lisäämällä huuhteluainelokeroon yleispuhdistusainetta ennen pesua voi pestyt tekstiilit ottaa käyttöön välittömästi pesutapahtuman jälkeen. (Kujala 2007, 21.)

4 SIIVOUSTEKSTIILIT

Siivoustekstiileistä siivouksessa käytetyimpiä ovat siivouspyyhkeet ja mopit. Siivouksessa käytettäviä välineitä ovat muun muassa puristinlaitteet, lattiakuivaimet, ikkunakuivaimet, ikkunapesimet, harjat, rikkalapiot, mattolakaisimet, hankaavat pesimet, siivousvaunut, siivoussangot ja raapat.

Työvälineen, siivoustekstiilin ja samalla puhdistusmenetelmän valintaan vaikuttavat poistettava lika ja pintamateriaali. Työvälineitä ja siivoustekstiilejä on tärkeää oppia käyttämään oikein, jotta työ olisi tehokasta, ergonomista ja näin ollen mielekästä. Työvälineet ja siivoustekstiilit antavat kuvan työntekijän osaamisesta ja työn laadusta, näinpä työvälineet ja tekstiilit tulee aina puhdistaa ja huoltaa käytön jälkeen. Liikaisella siivousvälineellä ainoastaan levitetään likaa eikä poisteta sitä. (Heikkilä ym. 2009, 125.)

4.1 Kuidut

Siivoustekstiilit ovat tärkeä osa tehokasta siivousta. Siivoustekstiilien käytössä on huolehdittava oikeanlaisesta kostutuksesta ja noudatettava aseptista työjärjestystä. Hyvä tulos saadaan vain puhtailla välineillä, oikeilla menetelmillä ja oikealla aseptisella työjärjestyksellä. (Simppa 2008.) Siivoustekstiilien käytössä on muistettava, että siivoustekstiilejä saa säilyttää valmiiksi nihkeytettynä tai kostutettuna korkeintaan neljä tuntia. (Pesonen-Leinonen 2008, 15.) Siivouksen tavoiteltu lopputulos toteutuu vain, jos tekstiilejä käsitellään oikein työskentelyn kaikissa vaiheissa. (Simppa 2008.)

Siivoustekstiileistä yleisimmin käytettyjä ovat puuvillaiset, synteettisestä kuidusta ja mikrokuiduista valmistetut tekstiilit. Puuvillaiset tekstiilit ovat sähköistymättömiä, lujia ja ne imevät hyvin vettä ja likaa. Puuvillaiset tekstiilit ovat kuitenkin raskaita märkinä, vaikeasti puhdistettavia, hitaasti kuivuvia ja homehtuvat helposti. Lisäksi likaiseen puuvillaiseen tekstiiliin kehittyy nopeasti kasvualusta mikrobeille. Synteettiset kuidut taas sähköistyvät helposti ja niillä on huono kosteuden imemiskyky. Ne ovat kuitenkin lujia, keveitä käyttää, nukkaamattomia ja homehtumattomia. (Heikkilä ym. 2009, 127–128.)

Mikrokuituiset tekstiilit ovat nykyään suosituimpia siivoustekstiilejä. Ne ovat monikäyttöisiä, irrottavat tehokkaasti likaa ilman puhdistusainetta, keveitä käyttää, eivät pölyä tai nukkaannu (Heikkilä ym. 2009, 127). Mikrokuitu valmistetaan kahden eri kuidun, polyesterin ja polyamidin yhdistelmästä. Yhdessä grammassa mikrokuitua on noin 10 000 metriä kuitua. Mikrokuitu on siis n. 100 kertaa ohuempaa kuin hius. (Vuhtoniemi & Karppinen 2007, 6.)

Mikrokuituisten siivousvälineiden teho perustuu monen eri tekijän yhteisvaikutukseen. Tällaisia ovat esimerkiksi kuidun rakenne, staattiseen sähkövaraus ja kapillaari-ilmiöön perustuvaan imukyky. (Simppa 2008.) Lisäksi Mikrokuituisessa tekstiilissä on liankeräämiseksi paljon kuitupintaa, aukkoja ja ilmatilaa (Vuhtoniemi & Karppinen 2007, 6).

Myös siivoustekstiilit pysyvät hygieenisinä ja kestävät pidempään, kun niitä osataan huoltaa ja säilyttää oikein. Siivoustekstiilit tulee puhdistaa aina käytön jälkeen. Siivoustekstiilit tulee pestä vähintään 72 asteessa, mutta on hyvä käyttää vähintään 75 astetta, jotta tekstiilit ns. sterilisoituvat. (Simppa 2008.) Siivoustekstiilien pesussa yleissääntönä on, että noudatetaan valmistajan antamia ohjeita. Puuvillainen tekstiili kestää kuitenkin yleensä 90 asteen pesulämpötilan värillisyydestä huolimatta. Synteettisiä kuituja suositellaan pestävän 40 tai 60 asteen lämpötilassa. (Heikkilä ym. 2009, 128.)

Mikrokuituiset tekstiilit pestään erillään muusta pyykistä. Pesussa ei käytetä valkaisuaineita tai zeoliittia sisältäviä pesuaineita eikä huuhteluaineita. Mikrokuituisten

tekstiilien pesulämpö vaihtelee valmistajan mukaan. Puhtaat pyyhkeet on puhdistamisen jälkeen hyvä säilyttää suljetussa astiassa ja käsitellä puhtain käsin. (Simppa 2008.)

4.2 Siivouspyyhkeet

Siivouspyyhkeillä pyyhitään erilaisia pintoja. Siivouspyyhkeet jaotellaan käyttökohteen mukaisesti lattia-, kaluste-, ja ikkunapyyhkeisiin sekä rakenteen mukaan frotee-, flanelli-, vohveli-, sideharso-, kuitukangas-, mikrokuitu-, ja sienipyyhkeisiin. Myös käyttötapa antaa siivouspyyhkeelle nimen eli ne voivat olla joko kesto- tai kertakäyttöpyyhkeitä. Siivouspyyhkeen tarkoituksena on levittää puhdistusaineliuos puhdistettavalle pinnalle, kerätä irtolika ja kevyesti kiinnittynyt lika. Siivouspyyhkeen avulla voidaan myös tehdä muitakin asioita, kuten levittää suoja- ja hoitoaineita sekä kuivata pintoja. (Heikkilä ym. 2009, 125.)

Siivouspyyhettä käytettäessä on muistettava laskostella se oikein. Yhdellä pyyhkeellä on mahdollista oikein laskostettuna puhdistaa suuriakin kaluste- ja lattiapintoja vaihtamatta ja huuhtelematta välillä. Näin siivouksesta saadaan taloudellisempaa, koska siivoaminen nopeutuu ja pyyhkeitä kuluu vähemmän. (Heikkilä ym. 2009, 126.)

Siivouspyyhkeet kannattaa koodata värein, jotta on helpompaa tunnistaa mitä pyyhettä käytetään missäkin kohteessa. Yleisimpiä värikoodeja ovat sininen kalusteille ja tasopinnoille ja punainen saniteettitiloille ja muille likaisemmille kohteille. Lisäksi voi halutessaan lisätä eri värejä ja sopia yhdessä mihin tarkoitukseen mikäkin väri on esim. keltainen wc-pöntölle. (Heikkilä ym. 2009, 127.)

4.3 Mopit

Siivousalueen työllistävän kohde on usein lattia ja sen puhdistamiseen kuluu noin puolet työajasta. Hyvä moppausväline helpottaa, keventää ja nopeuttaa työtä. Pääasiallisesti mopilla kuiva-, nihkeä-, kostea- ja märkäpyyhitään kovia lattiapintoja. Sillä

voi myös tehdä muutakin valitsemalla erikokoisia ja mallisia moppikehyksiä ja lankaosia tai pyyhkeitä esimerkiksi seinien, kalusteiden ja katon puhdistamiseen tai vaauhukseen. (Heikkilä ym. 2009, 130.)

Mopin lankaosat ovat puuvillaa, mikrokuitua, synteettistä kuitua tai näiden sekoitetta. Moppi koostuu silmukoista tai avonaisista langoista. Kuiva- ja nihkeämoppauksessa lankaosan tai pyyhkeen nihkeyttämiseen käytetään joko vettä, puhdistusaineliuosta tai pölynsidonta-ainetta. Kosteaa- ja märkäpyyhintään tarkoitettujen lankaosien tarvitsevat joko puristinlaitteen tai pesukoneen, josta ne voidaan ottaa suoraan käyttöön. Käytön jälkeen lankaosat puhdistetaan karkeasta liasta välineenpuhdistimella, harjaamalla tai imuroimalla ennen pesua. (Heikkilä ym. 2009, 130–131.)

Moppikehys on avonainen metallilankakehys tai umpinainen levykehys. Levykehysten materiaaleina voivat olla muovi, metalli tai kumi. Muovinapit, jouset tai tarrat pitävät pyyhkeen tai mopin paikallaan kehyksessä. Käytön jälkeen alumiininen tai lasikuituinen varsi ja mopin levykehys kosteapyyhitään ja tarvittaessa pestään harjalla. (Heikkilä ym. 2009, 130.)

Lattiamopilla mopattaessa moppi tekee yleensä S – kirjaimen muotoista liikettä. Vaipaita tiloja esimerkiksi käytäviä voidaan mopata työntäen moppia suoraan eteenpäin. Moppia pidellessä työntekijän ote mopista pysyy koko ajan olkavarren alapuolella. (Heikkilä ym. 2009, 130.)

Moppia ei saa puristaa ja selkä pidetään mahdollisimman suorana. Kiertyviä selän asentoja tulee välttää. Käsien paikkaa varressa on hyvä vaihdella, jotta rasitusta saadaan jaettua tasapuolisesti molemmille käsille. (Heikkilä ym. 2009, 130.)

Moppi kuljettaa likaa ja roskia edessään, joten sitä ei tule nostaa kuin roskien jättopaikalla. Mopin ja lattian välille kitkaa lisää vesi ja mitä enemmän kitkaa sitä kuormittavampaa työ on. Moppaukseen tarvittavan pesuliuoksen määrä riippuu poistettavasta liasta. (Heikkilä ym. 2009, 130.)

5 SIIVOUSAINEEET

Siivousaineita käytetään pintojen puhdistukseen, hoitoon ja suojaukseen. Siivousaineiden käytössä on huomioitava niiden tehokkuus, käyttöturvallisuus sekä pintamateriaali ja ympäristövaikutukset. Myös annosteluun on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota, sillä aineet ovat muuttuneet entistä tehokkaimmiksi. (Heikkilä ym. 2009, 103.)

Siivousaineet koostuvat erilaisista tehoaineista, jotka antavat tuotteelle omanlaisensa puhdistusominaisuudet. Puhdistusaineen sisältämät tehoaineet määrittelevät sen mihin puhdistusainetta käytetään. Puhdistusaineiden tehoaineita ovat tensidit, emäkset, hapot, liuotteet ja desinfioivat aineet. (Heikkilä ym. 2009, 110.)

Tensidien tarkoituksena on poistaa veden pintajännitystä, jolloin liuos pääsee kostuttamaan pintaa. Tensidit myös hajottavat likaa ja estävät lian takaisin kiinnittymisen. Saippua on yksi tunnetuimmista tensideistä. Lisäksi on olemassa synteettisiä tensidejä, joita ovat anioniaktiiviset (poistavat hiukkaslikaa ja käytetään yleensä astianpesuaineissa), kationiaktiiviset (poistavat sähköisyyttä ja desinfioivat), ionittomat (irroittavat hyvin rasvalikaa) ja amfoteeriset tensidit (pureutuvat hyvin pintaan ja likaan eli irrottavat hyvin likaa). Tensidejä on hyvin turvallista käyttää, sillä ne eivät ohjeiden mukaisesti käytettyinä vahingoita pintamateriaaleja tai ihoa. (Heikkilä ym. 2009, 110.)

Puhdistusaineissa käytetään myös emäksisiä aineita, joista heikompina ovat NTA, EDTA, ammoniakki ja vahvempina silikaatit ja hydroksidit. Emäksiset aineet tehostavat tensidien puhdistustehoa ja lisäksi ne parantavat rasva- ja öljylian irrotuskykyä sekä pehmentävät vettä. Emäksisiä aineita sisältävien puhdistusaineiden kanssa on syytä olla varovainen, sillä ne poistavat rasvaa myös iholta. Kaikki materiaalit eivät myöskään kestä emäksisiä aineita kuten kevytmetallit, linoleumi, maalatut, lakatut ja vahatut pinnat sekä emalipinnat. (Heikkilä ym. 2009, 111.)

Puhdistusaineissa voi olla myös happamia aineita. Näistä vahvoja happoja ovat suolahappo ja fosforihappo, heikompia taas sitruunahappo, etikkahappo ja dikarboneihapposeokset. Varsinkin vahvat hapot syövyttävät, niinpä niiden käytössä tulee olla varovainen. Varsinkin sauma-aineet, metalli-, kalkkikivi-, marmori- ja mosaiikki-betoni pinnat sekä emali ovat herkkiä syöpymiselle. Myös iho on syytä suojata käytettäessä happamia aineita. (Heikkilä ym. 2009, 112.)

Puhdistusaineissa on myös monenlaisia liuotteita. Näiden tarkoituksena on liuottaa muita, kiinteitä tai nestemäisiä aineita. Yleisin liuotin on vesi, mutta liuotteista käytetään myös nimitystä orgaanisia hiilivetyjä. Liuotebensiinit ovat siivouksessa tavallisimmin käytettyjä hiilivetyjä. Hiilivedyt liuottavat tehokkaasti rasvaa, liimoja, kumikorjälkiä ja maaleja. Liuotebensiinejä käytetään puhdistusaineiden tehoaineena, tahrannoistoaineissa, pölynsidonta-aineissa ja erilaisissa vahoissa (liuote-, kaluste- ja sumupuhdistusvahoissa). Liuotteina käytetään myös alkoholeja. Alkoholeja käytetään puhdistusaineissa irrottamaan rasvalikaa. Lisäksi niitä on tahrannoistoaineissa irrottamassa rasvalikaa, huopakynän ja huulipunanjälkiä. Lisäksi sitä lisätään ikkunanpuhdistusaineisiin jäätymisenestoaineeksi. Alkoholia käytetään myös desinfektioaineina sen desinfioivan vaikutuksensa ansiosta. Muita liuotteita ovat eetterit (vahoissa ja rasvaliuottimena), NMP (vahanpoistoon tarkoitetuissa aineissa). (Heikkilä ym. 2009, 112–113.)

Desinfiointiaineiden tarkoituksena on tuhota haitallisia pieneliöitä. Desinfioivia aineita ovat klooriyhdisteet, kvaternääriset ammoniumyhdisteet, alkoholit, fenolijohdannaiset ja perhapot. Lisäksi on olemassa desinfioivia puhdistusaineita, jotka samalla kertaa puhdistavat pinnan ja desinfioivat sen. Desinfiointiaineita tulee käyttää harkiten, sillä niiden tarkoituksena on poistaa pinnoilta haitallisia mikrobeja. Desinfiointiaineiden käyttö onkin laskussa, koska on todistettu, että kunnollinen lian poisto vähentää pintojen mikrobimäärää miltei yhtä tehokkaasti. Yleisimmin eritetahradesinfektioaineena käytetään klooriyhdisteitä. (Heikkilä ym. 2009, 116–117.)

Puhdistusaineet sisältävät myös lukuisia lisäaineita kuten hajusteita, korroosionsuoja-aineita, paksuntajia (tuotteen olomuotoa paksunnetaan annostelun helpotta-

miseksi), säilöntäaineita, vaahdonestoaineita, valkaisuaineita ja väriaineita. Lisäaineilla parannetaan tuotteen ominaisuuksia. (Heikkilä ym. 2009, 111.)

Puhdistusaineen pH valitaan kohteen ja lian mukaan. Neutraalit puhdistusaineet, joiden pH on 6-8, sopivat kaikille vedenkestäville pinnoille. Neutraaleja puhdistusaineita käytetään yleisimmin ylläpitosiivouksessa. Happamia aineita, joiden pH on alle 6, käytetään kalkkisaostumien ja ruosteen poistossa. Heikosti emäksiset aineet, joiden pH on 8-10, sopivat vaikean lian poistoon. Emäksisiä aineita, joiden pH on yli 10, käytetään vaikean rasvalian poistamiseen. (Kiilto 2007, 2.)

6 TAHRANPOISTO

Tahrان poistamisessa on tärkeää miettiä, kannattaako tahraa lähteä poistamaan. Tahrان poistamisessa on otettava huomioon, että se maksaa. Tahrojen poistamiseen tarvitaan aikaa, ammattitaitoa, välineitä ja aineita. Tahrان poistaminen tekstiilipinnasta on aina vaikeampaa, koska tekstiilipinta vaurioituu helposti. Varsinkin voimakkaat valkaisut kuluttavat kuituja ja tekstiili voi haalentua, sen ympärille saattaa tulla rengasmuodostus tai jopa reikä. Tahrان poistoainetta onkin syytä kokeilla ensin saumaan tai muuhun näkymättömään kohtaan, sillä aine saattaa vahingoittaa tekstiilin väriä, viimeistelykäsittelyitä, tuotteen rakennetta tai tuntua. (Redsven 1995, 38.)

Yleensä tekstiilin ikä ja kunto kertovat sen, kannattaako tekstiiliä lähteä puhdistamaan. Joskus sakset ovat paras ratkaisu tahrان poistamiseksi. Arvokkaat tekstiilit kannattaa viedä pesulaan, jos se on mahdollista. Pesulaan vietäessä on parasta kun tahraa ei yritetä itse poistaa ollenkaan. Jos tahraa on yritetty poistaa, on pesulalle kerrottava käytetyt aineet. On kuitenkin muistettava, että kuluttajansuojaviranomaisten mukaan pesula ei ole velvollinen onnistumaan tahrانpoistossa. Sen sijaan pesula on korvausvelvollinen, jos tekstiili vaurioituu liian ankarassa tahrانpoistossa. (Redsven 1995, 38.)

Tahrojen poistossa on myös tunnettava tekstiilien ominaisuudet. Hoito-ohjeet kertovat yleensä paljon, mutta eivät tarpeeksi ammattimaiselle tahranpoistolle. Jos kemiallinen pesu on kielletty, liuotteita ei saa käyttää tahranpoistossa. Jos vesipesu on kielletty, voi vettä sisältäviä aineita kuitenkin käyttää, kunhan tuotetta käsitellään varovasti. Rasti kolmion päällä kieltää kloorivalkaisun. Lisäksi on tiedettävä mm. että selluloosakuidut kestävät heikosti happoja ja valkuaisainekuidut kestävät heikosti emäksisiä aineita. On myös tiedettävä, että asetaatti liukenee asetoniin. (Redsven 1995, 39.)

Tanniinipitoisia tahroja ovat marja-, hedelmä-, kahvi-, tee- ja viinitahrat. Nämä tahrat muuttuvat ruskehtaviksi lämmön, vahvan emäksen ja ajan vaikutuksesta. Tanniinipitoiset tahrat kiinnittyvät vaikeasti erityisesti villaan. Tanniinipitoisia tahroja poistetaan parhaiten happamilla aineilla ja lisäksi valkaisun avulla. (Redsven 1995, 39.)

Valkuaisainepitoisia tahroja ovat usein ruokatahrat, kananmuna-, maito- ja veritahrat. Tuoreet valkuaisainetahrat liukenevat viileään veteen. Yli 40°C lämpö hyydyttää valkuaisaineet ja vaikeuttaa niiden poistamista, joten myös esipesulämpötilan olisi hyvä olla alle tämän. Valkuaisaine hyytyy myös hapon vaikutuksesta. Valkuaisaine kiinnittyy vanhetessaan. Valkuaisainetahrojen poistamiseen käytetään emäksisiä aineita. Vanhoja ja hyytyneitä tahroja voidaan poistaa entsyymien avulla, joita on mm. pyykinpesuaineissa. Entsyymejä ei saa kuitenkaan käyttää villalle ja silkille, joiden valkuaisaineita entsyymit hajottavat. Veritahroja voidaan poistaa oksaalihapon avulla, sillä tämä poistaa veren sisältämää rautaa. (Redsven 1995, 40.)

Sokeripitoisia tahroja ovat makeat ruokatahra sekä hedelmä- ja marjatahrat. Sokeripitoiset tahrat puhdistuvat yleensä neutraalin pesuaineliuoksen avulla. Yli 100°C lämmössä sokeri kuitenkin karamellisoituu ja värjäytyy ruskeaksi. Sokeritahra on ongelmallinen reagoidessaan kemiallisesti valkuaisainekuitujen kanssa, jolloin syntyy vaikeasti poistettava ruskea melanoiditahra. Tämän poistamiseen tarvitaan valkaisua. (Redsven 1995, 39.)

Tärkkelyspitoisia tahroja ovat viljaa, riisiä, tai perunaa sisältäviä, yleensä ruokatahroja. Tärkkelyspitoiset tahrat puhdistuvat veden ja hankauksen avulla, sillä tärkkelys

osittain liukenee veteen ja osittain turpoaa, niin että se on helppo poistaa. Tärkeilyspitoiset tahrat ovat ongelmallisia poistaa, jos tekstiiliä ei saa puhdistaa vedellä. (Redsven 1995, 39.)

Rasvatahrat ovat yleensä ongelmallisia poistaa, varsinkin alle 60°C pesulämpötiloissa. Ne voivat olla kiinteitä tai öljymäisiä, ravintorasvoja tai mineraalirasvoja. Monissa ruuissa on rasvaa, samoin kuin kosmeettisissa aineissa ja esim. voiteluaineissa. Rasvatahroja poistetaan pesuaineilla, jotka sisältävät rasvaa liuottavaa tensidiä. Rasvatahrat lähtevät myös usein astianpesuaineen avulla. (Redsven 1995, 39–40.)

Värillisten tahrojen poistamisessa on oltava huolellinen. Kuumennus kiinnittää värit kuituihin ja tämän vuoksi tahrakohtia ei kannata käsitellä kuumalla ennen kuin väri on irrotettu. Tämän takia likaisia vaatteita ei saa silittää. Myöskään värillisiä steariini tahroja ei kannata poistaa silittämisen avulla vaan niiden poistamiseen käy parhaiten kemiallinen pesu. Jos väriaineen sideaineena toimii rasva, vaha tai jonkin synteettinen aine, esim. kuulakärkikynä, huulipuna, kengänkiilloke, tahrat poistetaan liuotteen avulla. Home ja ruoste ovat myös värillisiä tahroja. Hometahroja poistetaan valkaisun avulla ja piimällä. Hometta voidaan kuitenkin ennaltaehkäistä tehokkaasti kun tekstiilejä ei säilytetä likaisena, eikä märkinä. Ruostetahroja poistetaan vahvasti happamilla ruosteenpoistoaineilla, jotka on huuhdottava ja neutraloitava käsittelyn jälkeen. (Redsven 1995, 40.)

7 LATTIAMATERIAALIEN PUHDISTAMINEN

7.1 Muovimatot

Muovisia lattiapäällysteitä valmistettiin jo 1900 – luvun alkupuolella. Suomessa niiden teollinen valmistus aloitettiin 1950 – luvulla. Nykyään muovisia lattiapäällysteitä on laaja ja runsas valikoima. Suomessa muoviset lattiapäällysteet ovat paljon käytetty pintamateriaali sekä julkisissa tiloissa että kodeissa. (Heikkilä ym. 2009, 57.)

Muovimatot jaetaan hoitoon vaikuttavan pintarakenteen mukaan kolmeen ryhmään, homogeenisiin eli yksiaineisiin muovimattoihin, PVC – kalvonpintaisiin ja polyuretaanilla pintakäsiteltyihin mattoihin. Pintamateriaalien erilaisuus vaikuttaa pääasiassa käyttöönottoosiivoukseen ja suojaukseen. (Heikkilä ym. 2009, 58.) Näitä toimia varten kannattaa kysyä ohjeita maton valmistajalta, jos mahdollista, tai vanhempien mattojen suojauksen kohdalla asiantuntijalta, jos itse ei ole varma miten matto tulisi suojata.

Ylläpitosiivouksessa muovimatoille käytetään kuivia, nihkeitä, kosteita ja märkiä menetelmiä puhdistusmenetelmiä. Menetelmää valitessa otetaan huomioon pinnalla oleva lika, hoidettava tila ja sen likaisuusaste. Tarvittaessa märkiä menetelmiä suositeltavaa on käyttää yhdistelmäkonetta aina, kun tilan koko ja kalustusaste sen sallivat. (Heikkilä ym. 2009, 61.)

Pinnan lian ja laadun mukaan valitaan puhdistusaine. Vahatun lattian kanssa tulee välttää runsaasti liuotteita sisältäviä aineita ja pintaa jäävien emästen käyttöä, koska ne heikentävät vahakalvon kestävyyttä. PVC- ja polyuretaanipintaisten mattojen ylläpitosiivouksessa voi käyttää myös alkoholiliuotteita sisältävää puhdistusainetta. Muovimattojen hoitoaineena voidaan käyttää samalla pintaa pesevää ja suojaavaa, joka sisältää pienen määrän tensidejä ja/tai vahaa tehoaineena. Yliannostusta on vältettävä, erityisesti hoitoaineiden kanssa, koska ne voivat kerrostua pintaan ja pinta muuttuu harmaaksi ja kiillottomaksi. (Heikkilä ym. 2009, 61.)

Päivittäisestä puhdistuksesta huolimatta muovimatot likaantuvat joskus voimakkaasti. Silloin puhdistetaan vahapinta tai tehtaalla valmistettu pinta. Muovimattojen hoitosuosituksot vaihtelevat valmistajien ja maton pinnoitteesta riippuen. Käytettävät menetelmät ovat kuivakiillotus, hoitokiillotus ja puhdistushoito. (Heikkilä ym. 2009, 61.)

Useimmille muovimatoille riittää pinnan puhdistukseksi pesu lattianhoito- tai yhdistelmäkonella heikosti emäksisellä puhdistusaineella ja vahatuille pinnoille kuluneisiin kohtiin yhden vahakerroksen lisääminen. Perussiivouksessa vahaamattomilta pinnoilta poistetaan pinttynyttä likaa tai vahatuilta pinnoilta vanhaa vahaa ja pintty-

nyttä likaa. Puhdistusaine valitaan lian mukaan ja jos poistetaan myös vahaa, valitaan mukaan myös vahanpoistoaine. Pelkän lian poistoon sopii emäksinen tai heikosti emäksinen puhdistusaine. (Heikkilä ym. 2009, 61.)

7.2 Linoleumi

Linoleumi on luonnon materiaali. Se on myös vanha materiaali, sillä sen valmistus on peräisin 1800 – luvulta. Linoleumi on homogeeninen eli yksiaineinen materiaali, joten se voidaan kuluttaa pinnasta pohjaan asti. Linoleumia voidaan suositella keskikovan kulutuksen kohteisiin. (Heikkilä ym. 2009, 64.)

Linoleumin vedensietokyky on huono. Pitkäaikainen vedenvaikutus tulee välttää. Linoleumi ei myöskään siedä emäksiä, joten puhdistusaineen pH tulee olla alle 10. Liuotteita linoleumi kuitenkin sietää hyvin. Linoleumilattian suojaus riippuu sen iästä. Uusissa linoleumeissa on akryylipinnoite, jonka takia niitä ei suositella enää vahattavaksi, vaan suojaava pinta saadaan aikaan hoitoaineilla. Vanhoja linoleumeja voidaan suojata vesivahoilla. (Heikkilä ym. 2009, 64–65.)

Päivittäisessä siivouksessa käytetään mahdollisuuksien mukaan kuivia ja nihkeitä menetelmiä. Märkäpuhdistus tehdään yhdistelmäkoneella käyttäen punaisia laikkoja. Pesussa käytetään tensidejä sisältävää neutraalia tai heikosti emäksistä puhdistusainetta. Puhdistusaineen oikea annostus on tärkeää, jottei lattia harmaannu. (Heikkilä ym. 2009, 65.)

Perussiivousmenetelmä linoleumille valitaan suojauksessa käytetyn aineen perusteella. Jos suojaus pintaan on saatu aikaan hoitoaineella, perussiivoukseen riittää yleensä likaisuusasteesta riippuen pintapuhdistus tai pintapesu. Vesivahalla vahatulta lattialta vaha poistetaan linoleumivahan poistoon tarkoitettulla vahanpoistoaineella. Koneellisten menetelmien kanssa vältetään karkeita laikkoja. Pesun jälkeen lattian pitää antaa kuivua hyvin ennen uuden vahan levitystä, jopa yhdestä kahteen vuorokautta. Perussiivoukseen jälkeen voidaan lattiapinta tiivistää pehmeällä laikalla. (Heikkilä ym. 2009, 65.)

7.3 Puiset lattiapäällysteet

Suomessa puu on yksi käytetyimmistä lattianpintamateriaaleista. Puisia lattiapäällysteitä ovat lausalattiat ja parketit. Lattiapäällysteinä käytettävät parkettilattiat voidaan jakaa neljään ryhmään, sauva-, mosaiikki, lauta- ja erikoisparketteihin. (Heikkilä ym. 2009, 68–69.)

Kaikki puiset lattiapinnat ovat herkkiä kosteudelle. Puulattioiden ylläpitosiivous määräytyy puun pintakäsittelyn perusteella. Yleisimmät suojausmenetelmät ovat lakkaus, vahaus, öljyäminen, maalaus ja liuotevahaus. (Heikkilä ym. 2009, 70.)

Lakattujen puulattian ylläpitosiivousmenetelmäksi sopii pyyhkiminen kuivalla tai nihkeällä mopilla tai imurointi. Tahrojen poisto tehdään kostealla menetelmällä. Pinnan hoidossa voidaan käyttää neutraaleja tai heikosti emäksisiä puhdistusaineita. Voimakkaasti likaantunut pinta puhdistetaan kosteilla ja märillä menetelmillä. Enemmän vettä käytettäessä työ on tehtävä nopeasti, sillä vesi ei saa vaikuttaa pitkään pintaan. Laajojen pintojen pesuun sopii yhdistelmäkone, jolloin käytetään pehmeitä laikkoja, säädetään vesi mahdollisimman pienelle ja työskennellään ripeästi. Lakattu puulattia voidaan vahata tarkoitukseen sopivalla vahalla. (Heikkilä ym. 2009, 70.)

Maalausta käytetään lähinnä lausalattioiden pintakäsittelyinä. Maalattu lattia on todella herkkä naarmuttamaan. Lattia täytyy puhdistaa niin usein, että hiekka ei sitä pääse naarmuttamaan. Usein lattia maalataan öljymaaleilla. Öljymaalit kestävät neutraaleja ja heikosti emäksisiä puhdistusaineita. Liuotepintaiset puhdistusaineet taas vahingoittavat maalipintaa. Maalattua pintaa voidaan puhdistaa samoin kuin lakattuja lattiapintoja. Kulunut lattia voidaan maalata uudestaan. (Heikkilä ym. 2009, 70–71.)

Öljyntyjä ja vahattuja puulattioita käytetään yleensä ravintoloissa, tanssiparketeilla ja edustustiloissa. Vahatut puulattiat hoidetaan kuivilla ja nihkeillä menetelmillä. Väliillä ne voidaan puhdistaa lattianhoitokoneella tai yhdistelmäkoneella tai vahata kasvispohjaisella öljyllä. Tarvittaessa lattian vahaus voidaan uusida. (Heikkilä ym. 2009, 71.)

7.4 Tekstiilimatot

Tekstiililattiapäällysteitä nimitetään yleensä kokolattiamatoiksi. Ne olivat erittäin suosittuja 1970 – luvulla. Tekstiilimattojen suosio on romahtanut, mutta niillä on kuitenkin paljon hyviä ominaisuuksia. Ne soveltuvat hyvin tiloihin, joissa vaaditaan edustavuutta, lämpimyyttä ja askeläänten eristystä. Yleisimpiä tekstiililattioiden paikkoja ovat hotellit, ravintolat ja myymälät sekä julkisen sektorin edustustilat. (Heikkilä ym. 2009, 71–72.)

Lika tekstiilimatoissa sijoittuu siten, että 10 % liasta on maton pinnan roskia, 60 % liasta on maton nukassa olevaa pölyä ja 30 % on raskasta likaa maton pohjarakenteessa. Tekstiililattian puhdistusmenetelmää valittaessa täytyy ottaa huomioon maton kosteuden kestävyys. Hyvin kosteutta kestävä matto voidaan puhdistaa märkäpesukoneella, pienellä yhdistelmäkoneella tai painehuuhtelukoneella. (Heikkilä ym. 2009, 74.)

Mattojen ylläpitosiivouksessa tärkeää on poistaa tahrat heti. Mikäli liuotteita joudutaan käyttämään, ei niitä koskaan laiteta suoraan mattoon. Osa mattoja on arkoja liuotteille ja matto saattaa hajota niiden vaikutuksesta. Säännöllinen imurointi helpottaa maton puhtaana pitämistä. (Heikkilä ym. 2009, 74–75.)

Ylläpidon lisäksi tekstiililattia vaatii perusteellista puhdistusta. Aluksi tehdään aina perusteellinen imurointi ja tahrojen poisto. Matot voidaan pestä painehuuhtelumetelmällä. Kudotun matonpuhdistuksessa on oltava varovainen veden käytön kanssa. Maton pohja ei saa kastua, sillä se voi kutistua. Villakuituisen maton kanssa taas varotaan kuumaa vettä, sillä nukkalanka saattaa vanua. Erittäin voimakkaat matot voidaan pestä harjaavan painehuuhtelukoneen avulla. (Heikkilä ym. 2009, 75.)

7.5 Keraamiset lattiapäällysteet

Keraaminen lattiapäällyste on yksi vanhimmista lattian pintamateriaaleista. Niitä on käytetty jo 1000 vuoden ajan. Niiden monipuolisten käyttöominaisuuksien takia niillä on laaja käyttöalue. Laatat ovat kulutuksen kestäviä ja palamattomia. Laattojen heikkouksia ovat kovuus ja kylmyys, jos ei ole lattialämmitystä. (Heikkilä ym. 2009, 80.)

Ylläpitosiivous on helppoa, jos laatat ovat oikeissa käyttökohteissa. Puhdistustenmenetelmä voidaan valita likaantumisen mukaan. Märkätiloissa saostumat tulee poistaa tarpeeksi usein. Saostumien syntymistä voi estää käyttämällä säännöllisesti hapanta puhdistusainetta, jossa hapon pH:n on oltava yli kaksi. Happaman aineen käytön jälkeen lattia tulee neutraloida. (Heikkilä ym. 2009, 80.)

Kuivissa tiloissa keraamiset lasittamattomat laatat voidaan vahata, mutta se ei usein ole tarpeellista. Perussiivous tehdään joko koneellisesti tai käsimenetelmin. Aineena käytetään joko heikosti emäksistä tai emäksistä puhdistusainetta. (Heikkilä ym. 2009, 80.)

7.6 Tiililattiat

Tiilen pääraaka-aine on savi. Lattioissa käytetään tiililaattaa. Tiilellä on paljon samoja ominaisuuksia kuin keraamisella laatalla. Se on paloturvallinen, kestävä ja näyttävä, mutta myös kylmä, koliseva sekä eristää heikosti askelääniä. (Heikkilä ym. 2009, 81.)

Tiili on kuivien tilojen materiaali. Yleisimmin sitä käytetään julkisten tilojen auloissa. Uudet tiililattiat pitää käsitellä huokoisuuden poistamiseksi silikonilla, kivilattian suoja-aineella tai metalloidulla vesivahalla. Pinnan voi myös lakata. (Heikkilä ym. 2009, 81.)

Imuroinnilla saadaan parhaiten poistettua irtolikaa tiilipinnalta. Kosteapuhdistus tehdään parhaiten yhdistelmä- tai märkäpesukoneella. Perussiivous on samanlainen

kuin keraamisilla laatoilla. Joskus voidaan myös harkita tiililattian suojausta vesihallalla (Heikkilä ym. 2009, 181.)

8 OMAN TYÖN KEHITTÄMINEN

Puhtausala kehittyy ja muuttuu nopeasti, joten henkilöstön ammattitaitovaatimukset ovat laajentuneet. Kehittämistyössä on huomioitava koko toimintaympäristö, koska siivoustyö on sidoksissa päätoimintoon ja oheispalveluihin. Siivousalan työntekijöillä on usein monien vuosien kokemus siivoustyöstä. Kokemusperäinen tietotaito yhdistettynä uuteen tietoon mahdollistaa hyvän perustan työn kehittämiseen. Oppimistulokset jäävät helposti pysyviksi, koska toimintatavat voidaan suoraan soveltaa käytäntöön. (Heikkilä ym. 2009, 17.)

Oman työn kehittämisen osa-alueita ovat kokonaisvaltainen suunnittelu, oman työn suunnittelu ja yksittäisten työtehtävien suunnittelu. Kokonaisvaltaisen suunnittelun avulla sovitetaan siivoustyö joustavaksi osaksi organisaation päätoimintaa. Siinä sovitetaan myös työskentelymalleista sekä seurataan sovitun puhtaustason toteutumista. Suunnitelmallisesti toteutetun monialaisuuden ja laajentuneiden tehtäväalueiden on katsottu lisäävän työn miellekkyttä ja tuovan vaihtelua työpäivään. (Heikkilä ym. 2009, 18.)

Oman työn suunnittelun tarkoituksena on laatia omasta työstään suunnitelma. Suunnitelman voi tehdä vuosi-, kuukausi-, viikko- tai päivätasolla. Suunnitelman avulla työmäärä jaetaan tasaiseksi ja vähennetään tekemättömistä töistä johtuvaa psykologista kuormitusta ja parannetaan työn laatua. Suunnittelua ohjaavat toimintaympäristön olosuhteet ja puhtaustasovaatimukset. Tarvittava työmenetelmä voidaan valita jo ennakkoon, kun tiedetään tiloissa tapahtuva toiminta, sääolosuhteet ja tilojen käyttöolosuhteet ja näin ollen liian laatu ja määrä. (Heikkilä ym. 2009, 19.)

Työt on hyvä tehdä tärkeysjärjestyksessä, jotta välttämätön ja tärkeä ehditään ainakin tehdä. Suunnittelun avulla helpotetaan työskentelyä ja auttaa toimimaan joh-

donmukaisesti odottamattomissakin tilanteissa. Siivoustarve harkitaan aina tilan-
nekohtaisesti tilojen käyttöasteen ja likaisuuden mukaan. Oman työn kehittämisessä
arvioidaan oman työpanoksensa kohdentamista ja kiinnitetään huomiota tilojen
yleisilmeeseen käyttäjän ja kiinteistön päätoiminnan näkökulmasta. (Heikkilä ym.
2009, 20.)

Yksittäisten työtehtävien suunnittelu jakaantuu työmenetelmän valintaan, työtehtä-
vien vaiheistamiseen ja työjärjestyksen suunnitteluun. Työmenetelmän valinnalla
vältetään epäergonominen työskentely ja tuotetaan tarkoituksen mukainen puhtaus.
Vaiheistamisen avulla vältetään päällekkäisyyksiä työvaiheissa ja työjärjestyksen
suunnittelulla karsitaan pois turhat työvälineiden vaihdot ja säästetään askelia.
(Heikkilä ym. 2009,21.)

Työn tarkoituksena on tuottaa iloa ja innostusta. Mielekäs työ voi edistää työntekijän
terveyttä ja työkykyä. Tämän vuoksi työn tulisi vasta työntekijän fyysisiä, psyykkisiä ja
sosiaalisia ominaisuuksia. Työ ei saisi olla pelkkää jaksamista. (Rauramo 2008, 66.)
Työtyytyväisyys syntyy yleensä työn pysyvyydestä, positiivisesta työilmapiiristä ja
erilaisista oppimismahdollisuuksista (Stenvall & Virtanen 2007, 11).

Humanistisen psykologian teoreetikko Abraham Maslowin motivaatioteorian mukai-
sesti ihmisiä ohjaa itsensä toteuttamisen motiivi. Eli motivaatio on se käyttövoima,
joka tekee työstä mielekästä. Ihmisen voi siis pakottaa tekemään työtä, mutta ei pi-
tämään sen tekemisestä. (Rauramo 2004, 39.)

Ihminen tarvitsee motivoituakseen kohtuullista työpainetta. Tämä on yksilöllistä ja
siksi on oltava tarkkana siinä mikä on yksilön suorituskyky verrattuna työn vaatimus-
tasoon. Motivoivia asioita ovat myös kehitymis- ja vaikutusmahdollisuudet työssä.
(Rauramo 2004, 66.)

Työhyvinvointiin liittyvät vahvasti Rauramon (2004, 40) kuvaamat tarvehierarkian
portaavat. Nämä portaavat kuvaavat myös hyvin sitä, mitä kaikkea on oltava kunnossa,
jotta oppiminen voidaan sisäistää. Pohjalla ovat psykologiset tarpeet, joita ovat pe-
rusasiat, kuten mm. terveydenhoito, ruoka, liikunta, lepo ja vapaa-aika. Toisella por-

taalla on turvallisuuden tarve, minkä määrittelevät työyhteisö, työympäristö, ergonomi, työjärjestely, tapakäsi ja pysyvyys. Kolmas on portaalla edettyjen tarve eli ryhmäytyminen, tiimit, organisaation me-henki. Toiseksi viimeisellä eli neljännellä portaalla on arvostuksen tarve. Tähän kuuluvat arvot, kulttuuri, strategiat, tavoitteet, palkitseminen ja mm. kehityskeskustelut. Viimeisenä on itsensä toteuttamisen tarve eli oppimisen ja osaamisen hallinta, urakehitys ja suunnittelu, tunneäly sekä luovuus. Tarvehierarkian portaiden mukaisesti työ vaikuttaa vapaa-aikaan ja päinvastoin. Jotta portaita voidaan kiivetä ylöspäin eli oppimiseen ja osaamisen hallintaan, perusasiat on oltava kunnossa sekä yksityiselämässä että työssä. (Rauramo 2004, 40.)

9 SIIVOUSSHYGIENIA

Siivoustyössä käsihygienia on erittäin tärkeää. Infektioiden ja niistä aiheutuvien mikrobien siirtymistä käsien välityksellä voidaan vähentää käsien pesulla ja desinfioinnilla sekä käsien hoidolla ja suojakäsineiden käytöllä. Kaksivaiheiseksi käsienspesuksi kutsutaan käsienspesua, jossa ensin kädet pestään nestemäisellä saippualla tai pesuemulsiolla ja sitten tehdään desinfektio alkoholi- tai klorheksidiinihuuhteluna. (Tampereen kaupunki 2001.)

Mitä korkeampi alkoholipitoisuus desinfiointi aineessa on, sitä tehokkaampi se on, ja sitä nopeammin se myös haihtuu käsistä. Desinfektioainetta ei siis huuhdella käsistä pois. Käsissä alueet, jotka jäävät yleensä huonoiten pestyiksi ovat sormien välit, keskisormen, peukalon ja nimettömän päät, peukalon sivut sekä kämmenen uurteet. (Tampereen kaupunki 2001.)



KUVA 1. Käsien alueet, jotka jäävät yleisimmin huonosti pestyiksi (Tampereen kaupunki 2001).

Rannekoruja, kelloja ja sormuksia ei kannata työssä käyttää, sillä ne keräävät mikro-
beja. Myös kynsien hoito on tärkeää sillä huonosti hoidetut kynnet ovat tehokas mik-
robien kerääjä, esimerkkinä kynnen alla on Suomen väkiluku mikrobeja ja tulehtu-
neissa kynsivälleissa maailman väkiluku mikrobeja. Kynnet on hyvä pitää lyhyinä.
Kynsiä ei myöskään tule lakata, sillä desinfektiohuuhde rikkoo lakkapinnan, jolloin
mikrobit pääsevät pesiytymään koloihin. (Tampereen kaupunki 2001.)

Desinfiointiaineiden käyttöä tulisi tavallisessa siivouksessa välttää, sillä mikrobiologis-
ten mittausten mukaan pintojen rutiininomaisesta desinfioinnista ei ole hyötyä.
Normaali siivous puhtailla siivousvälineillä ja tavallisilla puhdistusaineilla on riittävä
niin sairaaloissa kuin muuallakin. Desinfiointiaineiden turha käyttö voi sen sijaan olla
enemmän haitallista kuin hyödyllistä. Desinfiointiaineet voivat olla haitallisia mm.
henkilökunnalle ja ympäristölle. Myös liian märkien pintojen desinfiointi tai annoste-
luvirheet voivat johtaa desinfiointiaineen liian pieneen annosteluun, jonka seurauk-
sena pinnat eivät desinfioidu tarpeeksi, vaan bakteerit alkavat sopeutumaan desinfi-
ointiaineeseen. Desinfiointiaineita suositellaan kuitenkin käytettävän eritetahroiin,
puhdistuksen jälkeiseen desinfiointiin ja epidemioihin. (Pesonen-Leinonen 2008, 14.)

Desinfioinnissa on syytä olla tarkkana ja desinfektioaineet sekä desinfioivat puhdis-
tusaineet valitaan liian mukaan. Valintaan vaikuttavat se mitä mikrobiryhmä ollaan
tuhoamassa, lisäksi on otettava huomioon pintamateriaali, desinfektioaineen omat

ominaisuudet (mikrobisidinen teho, pinta-aktiivisuus, vesiliukoisuus, käyttöturvallisuus, heikkyysoogaaarisella lähteestä, tehokas, huuhuttavuus ja helppo käyttö). Yleisohjeena kannattaa käyttää testattuja aineita, joista on tehty mikrobiologisia tutkimuksia ja joista on saatavilla käyttöohjeet ja käyttöturvallisuustiedotteet. Desinfiointiaineita ei tarvitse vaihtaa väillä, sillä mikrobit eivät sopeudu tai kehitä vastustuskykyä desinfiointiaineille kuten esim. antibiootit. (Pesonen-Leinonen 2008, 14.)

Mikrobit tarvitsevat elääkseen vettä, niinpä kuivissa olosuhteissa mikrobien eläminen on vähäistä. Siivouksen tulisi tapahtua siten, että pinnat jäisivät mahdollisimman kuiviksi siivoustapahtuman jälkeen ja kuivattaisiin tarvittaessa. Mikrobit lisääntyvät nopeasti, joten pintojen kuivaaminen tulisi tapahtua mahdollisimman nopeasti. Märkiin pyyhkeisiin kasvaa nopeasti mikrobeja, joten niitä ei saisi käyttää hyvin pitkään. (Pentti 2008, 25). Mm. stafylococcus aureus bakteeri (eli MRSA:n aiheuttaja) kestää hyvin huonoja kosteusolosuhteita. Tämä bakteeri aiheuttaa märkäisiä haavatulehduksia, ruokamyrkytyksiä ja on kehittänyt vastustuskyvyn mikrobilääkkeille. (Pentti 2008, 24.) Stafylokokit pystyvät säilymään hengissä veritahrassa yli 50 päivää ja norovirus säilyy huoneenlämmössä pinnoilla jopa 28 päivää (Pentti 2008, 20).

10 SIIVOUSTILA

Siivousvälineitä huolletaan ja säilytetään yleensä siivoustiloissa. Puhtaat ja likaiset siivousvälineet on syytä pitää erillään toisistaan. Siivousvälineitä ei pidetä lattialla vaan ne laitetaan aina esimerkiksi telineeseen. Lattiatasolla ei tulisi myöskään säilyttää puhtaita tavaroita. Siivousaineet tulee säilyttää korkit kiinni. Myös siivousvaunussa tulee puhtas ja likainen pitää erillään. Yleisohjeena on, että likaiset ovat alempana ja puhtaita säilytetään ylempänä, ei lattian lähellä. (Simppa 2008.)

Siivouksen päätyttyä on syytä muistaa huoltaa välineet puhtaiksi. Monesti siivouksen jäljiltä otetut puhtausnäytteet ovat antaneet tulokseksi, että pinnat ovat likaisempia siivouksen jälkeen kuin mitä ennen. Tämä johtuu siitä, että käytetyt välineet on säilytetty likaisena ja kosteana. Tästä on hyvä esimerkki lattiakuivain, jota käytetään ve-

den keräämiseen lattiapinnoilta. Se tulee puhdistaa aina käytön jälkeen, varsinkin kuivaimen kumiosa. (Pentti 2008, 25.)

Siivoustekstiilien hygieenisin kuivatus tapahtuu koneellisen kuivatuksen avulla esimerkiksi kuivatusrummussa. Kuivat pyyhkeet on syytä muistaa kerätä desinfioiduin käsin. Myös pyyhkeiden taittelussa on oltava tarkkana, koska sillä voidaan lisätä tekstiilien kontaminoitumista. Paras tapa säilyttää siivouspyyhkeitä on laittaa ne heti kuivatuksen jälkeen kannellisiin astioihin ja taitella vasta kostutuksen yhteydessä. (Pentti 2008, 25.)

Suojakäsineiden käytössä on syytä olla tarkkana, sillä hanskassa on ihanteelliset olosuhteet mikrobeille. Käsineet tuleekin pestä aina käytön jälkeen ja kuivattaa huolella nurin päin käännettynä. On syytä muistaa, että myös märissä käsissä on bakteereja enemmän kuin kuivissa, siispä käsien kuivaaminen pesun jäljiltä on syytä tehdä huolella. (Pentti 2008, 25.)

11 SIIVOUSVAUNUN VARUSTUS

Siivousvaunu on työssä tarvittavien välineiden kuljetusta varten. Siivousvaunua kannattaa käyttää tavaroiden ja välineiden kuljettamiseen aina kun se on mahdollista. Siivousvaunun varustus vaihtelee tehtävien töiden mukaisesti. (Lindström 1999, 89.)

Siivousvaunun varustus tehdään ennen töiden aloittamista. Irtolika ja roskakorit tyhjennetään vaunussa olevaan roskasäkkiin. Jos siivousalueella on tyhjennettäviä tuhkakuppeja, tulee niiden tyhjennystä varten olla erillinen, paloturvallinen astia. (Lindström 1999, 89.)

Työn lopuksi vaunu tyhjennetään ja roskasäkki vaihdetaan uuteen. Työssä käytetyt välineet puhdistetaan ja palautetaan niiden omille paikoille. Vaunu puhdistetaan kosteapyyhkimällä, mutta tarvittaessa sen voi pestä. (Lindström 1999, 89.)

12 PALVELUKUVAUS

Palvelukuvaus on työväline palvelun laadun hallintaan. Palvelukuvauksen tarkoituksena on kuvata selkeästi asiakkaan ennako-odotukset palvelun laadusta ja sovittujen tehtävien toteuttamisesta. Palvelukuvauksen avulla siis kuvataan palvelun minimi laatutaso sekä saavutetaan asiakkaan laatuvaatimukset. Sen avulla tilaaja pystyy arvioimaan toteutunutta laatutasoa vertaamalla sitä sovittuihin vaatimuksiin. (Ventovuori & Puhto 2001, 21.)

Palvelukuvauksissa esitetään tarpeelliset menettelytavat, joita tarvitaan palvelun lopputuloksen saavuttamiseksi. Lisäksi siinä näkyy yhteistyömenettelyt palvelun tuottajan ja asiakkaan välillä. Palvelukuvauksessa voidaan kuvata myös vaatimuksia organisaation toimintaperiaatteille, osastojen toiveille, lainsäädännölle sekä terveys ja turvallisuus tasoille. (Ventovuori & Puhto 2001, 21.)

Palvelukuvauksen perimmäisenä tarkoituksena on toimia tarjousmenettelyn työkaluna tilaajan ja palveluntuottajan välisen, palvelulaatuun liittyvän yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi. Toisin sanoen palveluntuottaja laatii palvelukuvauksen perusteella palveluista tarjouksen. Palvelukuvaus liittyy siis palvelusopimukseen ja sillä kuvataan tilaajan vaatimukset palvelujen suorittamiselle, saavutettavat laatutasot sekä kaikki aiheellinen informaatio, jota vaaditaan palvelun tuottajalta, jotta palvelut suoritetaan sopimuksenmukaisesti. Palveluntuottaja antaa palvelukuvauksen perusteella toimitilapalveluista tarjouksen, niinpä tilaajan täytyy olla erityisen huolellinen laatiossa palvelukuvausta saadakseen oikein hinnoitellun tarjouksen palvelun tuottajalta. (Ventovuori & Puhto 2001, 21.)

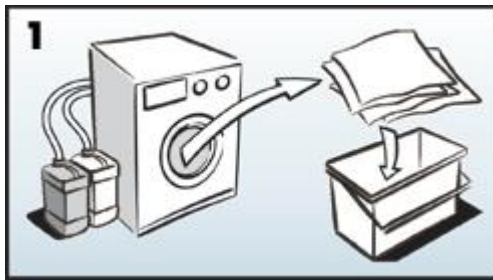
Palvelukuvauksia on kahdenlaisia. Palveluiden suorittamista voidaan kuvata joko kuvaamalla tehtäviä tai kuvaamalla lopputulosta. Tehtävämallinen palvelukuvaus kuvaa yleensä yksityiskohtaisesti kuinka palvelu on tuotettu. Esimerkiksi siivouspalveluissa määritellään miten työt on tehtävä. Lopputulosmallisella palvelukuvauksella seurataan mikä on tehdyn työn lopputulos. (Ventovuori & Puhto 2001, 22.)

Tehtävämallinen palvelukuvauksen huonona puolena on sen jäykkyys, niin ettei palveluntuottajalle jää riittävä vapautta käyttää ammattitaitoaan saavuttaakseen tilaajan vaatimukset. Jos palveluntuottajalle annetaan valtuudet itse valita keinot tilaajan vaatiman palvelutason tuottaminen, pitäisi lopputuloksenkin olla parempi. Näin palvelun tuottaja voi kyetä kehittämään kustannustehokkaampia menetelmiä toteuttaakseen tilaajan vaatimusten mukaisen lopputuloksen. (Ventovuori & Puhto 2001, 22.)

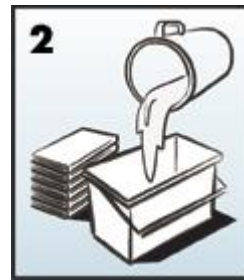
Koska lopputulosmallissa yleensä palveluntuottaja määrittelee miten vaatimukset saavutetaan, ei tilaajan tarvitse enää käyttää aikaa ja rahaa valmistellen yksityiskoh- taista tehtävämallista palvelukuvausta. Tällä tavoin voidaan saada kustannussäästöjä myös tilaajan ostopalveluista. Tämä voi kuitenkin nostaa tarjouksen hintaa, sillä se saattaa nostaa taas palveluntuottajan työmäärää. (Ventovuori & Puhto 2001, 22.)

LIITTEET

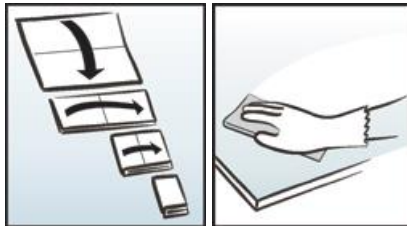
LIITE 1. Ohje: Vedetön siivous



TAI



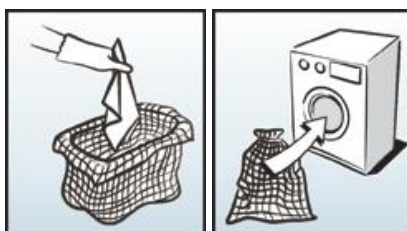
1. Ota nihkeytetyt pyyhkeet käyttöön suoraan pesukoneesta.
2. Tai nihkeytä ne manuaalisesti sangossa.



Pyyhkeen järjestelmällinen käyttö taittelua hyödyntäen takaa parhaimman lopputuloksen pyyhinnälle. Pyyhe pidetään tasaisena puhdistettavaa pintaa vasten.

Siivouspyyhkeen käyttö

1. Taittele pyyhe niin, että saat siitä hyvän otteen ja tuntuman puhdistettavaa pintaa vasten.
2. Pidä pyyhe tasaisena puhdistettavaa pintaa vasten. Vaihda pyyhkimisen aikana puhdas pinta edellisen pinnan likaannuttua tai korkeampaa hygieniää vaativissa kohteissa aina kosketuspinnan jälkeen. Hyödynnä pyyhe molemmilta puolilta.
3. Käytä tarvittaessa lisäkosteutta tahroille ja pinttyneelle lialle.
4. Avaa käytetty, likainen pyyhe taitoksesta huolta varten.



Laita käytetyt pyyhkeet auki-naisina pesupussiin / pyykki-

Siivoustekstiilin huolto

1. Pese mikrokuitutekstiilit joko omana pyykkinä tai pesupussissa.
2. Annostele pesuainetta vähemmän kuin valmistajan ohjeen mukaan, sillä siivoustekstiileissä on jo puhdistusainetta.
3. Käytä kirjo- tai hienopesuainetta

pussiin ja noudata seuraavia pesuohjeita.

jonka pH on <10 . Älä käytä huuhteluainetta.

4. Käytä kirjopesuohjelmaa 60°C . Korkeampaa lämpötilaa ($70\text{-}95^{\circ}\text{C}$) voidaan käyttää erityistä hygieniaa vaativissa kohteissa.

(Vileda 2009)

Liite 2. Tahranpoistotaulukko

Tahra	Tahranpoistoaineet ja käsittelyjärjestys
Aniliini- ja leimasinväri	1. Liuote, esim. denaturoitu sprii
Appelsiini- ja sitrushedelmät	1. Kuuma vesi ja pesu tekstiilin hoito-ohjeiden mukaan valkaisuaineella
Aprikoosi, banaani, luumu, persikka	1. Tuoreena kuuma vesi + astianpesuaine 2. Pesu entsyymipitoisella valkopesuaineella 3. Valkaisu tekstiilin mukaan
Deodorantti, hiki	1. Lämmin entsyymipesuainevesi tai astianpesuaine (lyhyt liotus) 2. Ammoniakkipitoinen vesi 3. Etikkahappoliuos
Home	1. Liotus piimässä 1vrk 2. Pesu tekstiilin mukaan + tahrasuola 3. Valkopyykille valkaisuaineita sisältävä pesuaine.
Huopakynä	Vesiliukoinen: tuoreena astianpesuaine + vesi ja pesu tekstiilin mukaan. Vanhana astianpesuaine + vesi ja pesu valkaisuaineellisella pesuaineella + tahrasuola. Liuotinpohjainen: tuoreena denaturoitu sprii ja pesu tekstiilin mukaan. Vanhana mahdoton poistaa.
Kahvi + kerma	1. Kylmä vesi 2. Pesu entsyymipitoisella pesuaineella 3. Valkaisu tekstiilin mukaan
Katu- ja tielika	1. Kuivumisen jälkeen varovainen harjaus 2. Pesu valkopesuaineella/pesu saippualla käsin, jos tekstiili kestää hankausta 3. Tahranpoisto ja käsienvahvistusaine
Kuulakärkikynä	1. Denaturoitu sprii 2. Haalea saippuavesi
Kynsilakka	1. Kynsilakanpoistoaine 2. Liuote, esim. asetoni (ei sovi asetaattikuiduille) 3. Jäljelle jäänyt väri liuotteella, esim. denaturoidulla sprillä
Liima	Vesiliukoinen ja liisteri: 1. Haalea vesi 2. Pesu entsyymipitoisella pesuaineella Muoviliima: 1. Liuote, esim. asetoni
Linnun uloste	1. Haalea vesi 2. Etikkahappoliuos

Maali	Alkydi: Tuoreena tärpätillä, vanhana mahdoton poistaa Lateksi: Tuoreena vedellä, vanhana mahdoton poistaa
Muste	1. Lämmin vesi 2. Oksaali- ja etikkahappoliuoksen seos 3. Haalea saippuavesi, jossa hieman ammoniakkia
Noki	1. Haalea saippuavesi tai tahrannoistoaaine 2. Liuote, esim. raskasbenssiini
Oksennus	1. Haalea vesi 2. Ammoniakkiliuos tai tahrannoistoaaine
Purukumi	1. Jäädytetään jääpalalla tai pakastimessa 2. Raaputetaan varovasti pois 3. Tahrannoistoaaine
Ruoho	1. Denaturoitu sprii 2. Pesu entsyymipitoisella pesuaineella
Ruoste	1. Lämmin oksaalihappoliuos
Steariini	1. Varovainen raaputus 2. Imupaperi ja haalea silitysrauta 3. Tahrannoistoaaine
Tee	1. Tuore tahra haalealla vedellä ja pesu valkuaisainepitoisella pesuaineella 2. Vanha tahra valkaistaan
Veri	1. Tuoreena kylmällä vedellä 2. Kuivunut entsyymipitoisella pesuaineella
Viini	Punaviini: Tuoreena 1. Tahrann päälle ruokasuolaa, harjataan pois n. tunnin kuluttua 2. Astianpesuaine ja huuhtelu Vanhana 1. Apupesuaine/liotus entsyymipitoisessa pesuainevedessä 2. Pesu valkopesuaineella + tahrasuola 3. Valkaisu tekstiilin mukaan 4. Samanmerkkistä valkoviiniä tahralle, anna hetki imeytyä, jonka jälkeen käsittely kuten tuoreessa tahrassa Muut viinit 1. Haalea vesi 2. Haalea saippuavesi, jossa hieman ammoniakkia 3. Oksaalihappoliuos
Virtsa	1. Ammoniakkiliuos, jossa hieman astianpesuainetta 2. Etikkahappoliuos

(Martat 2009)

Liite 3. tehtävämallinen palvelukuvaus esimerkki

SIIVOTTAVAT KOHTEET	AJOITUS	PUHTAUSTASO
<p>Ylläpito- ja perussiivous.</p> <p>Työkorkeus on ylläpitosiivouksessa 180 cm, harvemmin tehtävissä siivoustöissä ja perussiivouksessa huonekorkeus.</p>	<p>Kerrat ovat ohjeellisia ja kuvaavat siivoustaajuutta, joka laatutasoon ylittämiseksi keskimäärin tarvitaan. Siivoustaajuus sovitaan tarkemmin tilaajan ja tuottajan välillä eri koulujen erityistarpeiden mukaisesti.</p>	
<p>Ylläpitosiivous</p> <ul style="list-style-type: none"> - luokahuoneet - työhuoneet - kokous- ja neuvottelutilat - auditorio - kirjastot - ruokasali - kopiointihuoneet 	<p>5 x vko:</p> <p>Lattiapinnat Tasot/pöydät Roska-astiat Taulut Pesu- ja juoma-allas/tiskipöytä Ovenkahvat Istuimet Kalusteiden järjestely Tarvikkeiden täydennys Tahrojen poisto (tarvittavista pinoista: välilasin, ovet, seinät jne.) Ikkunalaudat Peilit/peilihyllyt</p> <p>Kukat 2 x vko</p> <p>1 x vko: Matot (imurointi) Atk-laitteiden pinnat TV/Video/Videotykki</p> <p>1 x kk: Ylätasot Ovenpuitteet Naulakot</p>	<p>Siisti tila: hyvä yleisjärjestys ja siisteystaso sekä hyvin hoidetut pinnat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - lattiat pölyttömät ja niillä on riittävä suojakalvo - häiritseviä tahroja ei esiinny ikkunoissa, ovissa, peileissä, seinissä tai kalusteissa - roska-astiat ovat tyhjä ja puhtaat - liitutaulut ovat puhtaat - tiskipöydät ja pesuallas ja niiden lähiympäristö on puhdas - hygieniatarvikkeita on riittävästi - oven kahvat ovat puhtaat - kalusteet on järjestetty - tasot/pöydät ovat puhtaat - ikkunalaudat, peilit ja peilihyllyt, atk-laitteiden pinnat, tv:t ja videot, hyllyt sekä hyllyjen päälliset ovat pölyttömät ja puhtaat - ylätasot ovat pölyttömät - kalusteiden pystypinnat ovat puhtaat - tekstiilikalusteet ovat pölyttömät - matot ovat pölyttömät

SIIVOTTAVAT KOHTEET	AJOITUS	PUHTAUSTASO
Ylläpitosiivous - portaat - tuulikaapit - eteistilat - aulat - käytävät - naulakot	5 x vko: Lattiapinnat Roska-astiat Kalusteiden järjestely Tasot/pöydät Ikkunalaudat Tahrojen poisto (tarvittavista pinnoista: väliläsit, ovet, seinät jne.) Peilit/peilihyllyt Ilmoitustaulut Matot Kukat 2 x vko 1 x kk: Patterit Istuimet (pyyhintä) Ovenpuitteet Naulakot	Siisti tila: hyvä yleisjärjestys ja siisteystaso sekä hyvin hoidetut pinnat. Yleisjärjestystä aulatiloissa seurattava arkisin päivän mittaan, jotta edustuksellisuus säilyy.
Ylläpitosiivous - wc:t - pukutilat - pesuhuoneet/suihkut	5 x vko: Lattiapinnat Roskakorit Wc-istuimet Käsienpesualtaat Suihkulaitteet Peilit Ovenkahvat Tarvikkeiden täydennys Tahrojen poisto (tarvittavista pinnoista: väliläsit, ovet, seinät jne.) 1 x vko: Ikkunalaudat Naulakot Lattiakaivot Tasopinnat 1 x v: Patterit Ovenpuitteet Venttiilit	Puhdas tila: hyvä puhtaustaso ja hyvin hoidetut hygieeniset pinnat.
Ylläpitosiivous	1 x kk: Lattiapinnat	Huollettu tila: kohtuullinen likaantumisen ei haittaa nor-

SIIVOTTAVAT KOHTEET	AJOITUS	PUHTAUSTASO
<ul style="list-style-type: none"> - varastot - hätäpoistumistiet 	<ul style="list-style-type: none"> Ovenkahvat Tasot Hyllyt/hyllyjen päälliset Roskakorit Tarvikkeiden täydennys 	<ul style="list-style-type: none"> maalia käyttöä.
<p>Erikseen määritettävä ylläpitosiivous kouluvuoden alkaessa ja päättyessä</p> <ul style="list-style-type: none"> - työhuoneet - aulat - käytävät ja porraskäytävät - saniteettitilat 	<p>1 x vko:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lattiapinnat Roskakorit Pesuallas/tiskipöytä Ovenkahvat Tarvikkeiden täydennys Tahrojen poisto (tarvittavista pinoista: välilasiat, ovet, seinät jne.) Wc-istuimet Käsienpesualtaat Kukat Lehdet/lehtitelineet Ikkunalaudat Peilit/peilihyllyt Tasot/pöydät Naulakot Hyllyt/hyllyjen päälliset Matot/imurointi Atk-laitteiden pinnat 	<p>Huoneissa siisti tila: hyvä yleisjärjestys ja siisteystaso sekä hyvin hoidetut pinnat.</p> <p>Saniteettitiloissa puhdas tila: hyvä puhtaustaso ja hyvin hoidetut hygieeniset pinnat.</p>
<p>Harvemmin tehtävä ylläpitosiivous</p>	<p>1 x vuosi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ylätasojen puhdistus Televisioiden ja videoiden (telineineen) puhdistus Tekstiilikalusteiden imurointi Kalusteiden pystypintojen puhdistus Patterit Ovet pielet ja ikkunan puitteet <p>Lattioiden koneellinen puhdistus, hoito ja kiillotus 2 x vuosi</p>	

(FCG Efeco Oy 2009.)

Liite 4. Siivoussanastoa

Siivous

Siivous on sisätiloissa tapahtuvaa pintojen puhdistusta, suojausta ja hoitoa (Heikkilä ym. 2009).

Ylläpitosiivous

Ylläpitosiivous on säännöllisin väliajoin käsi- tai konemenetelmin tehtävä siivous. Ylläpitosiivous voi sisältää myös väli- ja tarkastussiivouksia sekä jaksottaista työtä, kuten esimerkiksi yläpölyjenpyyhintää ja lattioiden puhdistushoitoa. Siivouksen tarkoituksena on säilyttää sovittu puhtaustaso. (Heikkilä ym. 2009.)

Perussiivous

Perussiivouksen avulla palautetaan siivottaviin tiloihin sovittu puhtaustaso, kun sitä ei enää ylläpitosiivouksella ja hoitomenetelmillä saavuteta. Pinnoilta poistetaan lika sekä tarvittaessa suoja-aineet. (Heikkilä ym. 2009.)

Siivoustila

Siivoustila on työvälineiden järjestelyyn ja välineiden ja koneidenhuoltoon ja säilytykseen käytettävä tila (Heikkilä ym. 2009).

Lika

Lika on pinnoilta erilaisin puhdistusmenetelmin poistettavissa oleva, pinnan käyttötarkoitusta haittaava aine (Heikkilä ym. 2009).

Lika, joka vaarantaa tilojen käyttäjien turvallisuutta tai terveyttä, tulee poistaa pinnoilta mahdollisimman pian. Siivoustarpeen kiireellisyyden määrittelee pinnalla oleva likatyyppi. Lika voi olla vaarallista, haitallista, häiritsevää tai hyväksyttävää. (Heikkilä ym. 2009.)

Irtolika

Kuiva tai märkä lika, joka ei ole kiinnittynyt tai tunkeutunut pintaan (Heikkilä ym. 2009).

Roska

Käsin poimittavissa oleva lika, esimerkiksi paperisilppu tai kasvien lehdet (Heikkilä ym. 2009).

Kuiva irtolika

Raemainen, jauhemainen, kuitumainen tai hiukkasmainen irtolika, esimerkiksi hiekka, pöly, hiukset, leivänmurut ja tuhka (Heikkilä ym. 2009).

Märkä irtolika

Nestemäinen tai kostea irtolika, esimerkiksi kura, vesipisarot tai eritteet (Heikkilä ym. 2009).

Kiinnittynyt lika

Kuivunut tai nihkeä, pintaan laajalle alalle tarttunut lika, joka on poistettavissa ylläpitosiivousmenetelmin (Heikkilä ym. 2009).

Pinttynyt lika

Pitkän ajan kuluessa muodostunut likakerrostuma, jonka poistamiseen tarvitaan perussiivousmenetelmiä (Heikkilä ym. 2009).

Tahra

Pienellä alalla oleva kiinnittynyt tai pinttynyt lika (Heikkilä ym. 2009).

Eritetahra

Ihmisestä tai eläimestä peräisin oleva nestemäinen tai kuivunut erite, esimerkiksi veri, ulosteet, oksennus (Heikkilä ym. 2009).

Mikrobilika

Mikrobi- eli pieneliölিকা on esimerkiksi terveydenhuollonlaitoksissa, elintarviketeollisuudessa ja puhdistiloissa olevaa toiminnalle tai terveydelle haitallista likaa (Heikkilä ym. 2009).

Puhdistusmenetelmät

Pyyhintä

Siivouspyyhkeellä yhtenäisin ja säännönmukaisin liikkein tehtävää puhdistusta (Heikkilä ym. 2009).

Kuivapyyhintä

Pinta pyyhitään kuivalla, likaa sitovalla siivousvälineellä tai moppauskoneella. (Kiilto)

Nihkeäpyyhintä

Pinta pyyhitään likaa sitovalla siivousvälineellä, joka on nihkeytetty vedellä tai puhdistusaineliuksella. Pinta kuivuu heti pyyhinnän jälkeen, eikä pintaan jää pisarajälkeä. (Kiilto)

Kosteapyyhintä

Pinta pyyhitään puhdistusaineliuksella kostutetulla välineellä tai konemenetelmällä. Pinta jää hetkellisesti kosteaksi, mutta sen voi antaa kuivua itsestään. (Kiilto)

Märkäpyyhintä

Pinta pyyhitään puhdistusaineliuksessa kostutetulla välineellä tai konemenetelmällä. Pinta jää märäksi ja se pitää kuivata. (Kiilto)

Lakaisu ja harjaus

Roskien sekä kuivan ja nestemäisen irtolian poistamista siivousvälineellä tai koneella. Väline kokoaa lian mutta ei sido sitä. (Heikkilä ym. 2009.)

Moppaus

Pinnan puhdistaminen mopin tai moppauskoneen avulla (Heikkilä ym. 2009).

Kuivapuhdistus

Lika tai suoja-aine imeytetään tekstiili- tai koviltapinnoilta siivousvälineeseen tai likaa imevään aineeseen (Heikkilä ym. 2009).

Pintapuhdistus

Kiinnittynyt lika poistetaan lattianhoitokonetta ja puhdistusainetta käyttäen. Irtoava lika imeytetään laikkaan (Heikkilä ym. 2009).

Pintapesu

Poistetaan käsi- tai konemenetelmin kiinnittynyttä ja pinttynyttä likaa sekä hoito- ja suoja-aineiden pintakerroksia lattiapinnoilta. Voidaan tehdä joko koko lattialle tai osalle lattiaa tai kauttaaltaan. (Heikkilä ym. 2009.)

Pesu

Kiinnittyneen ja pinttynneen lian poistamiseen. Mekaanisella hankauksella ja puhdistusaineliuoksella on pesussa suuri osuus. Pesun jälkeen pinta tarvittaessa huuhdotaan ja kuivataan. (Heikkilä ym. 2009.)

Vahanpoisto

Suoritetaan, kun lattian sovittu puhtaustaso ei enää toteudu ylläpito-, hoito- ja pintapesumenetelmin. Koko lattiapinnalta poistetaan hoito- ja suoja-ainekerrokset perusteellisesti käsi- tai konemenetelmin. Vahanpoiston jälkeen pinta suojataan. (Heikkilä ym. 2009.)

Desinfiointi

Tuhotaan toiminnan kannalta haitalliset mikrobit tai niiden lukumäärä vähennetään turvalliselle tasolle (Heikkilä ym. 2009).

Puhdistustapahtumaan liittyvää

Käyttöliuos

Puhdistusaineesta tehty valmis puhdistusliuos, jota voi käyttää suoraan puhdistettavaan kohteeseen tai imeyttää siivoustekstiileihin. Käyttöliuos tehdään puhdistusaineen ohjeiden mukaisesti sekä käyttökohteen mukaan. (Heikkilä ym. 2009.)

Laimentaminen

Puhdistusainetta lisätään veteen ohjeessa annetussa suhteessa. Esimerkiksi 1:9 tarkoittaa, että litraan pesuliuosta tarvitset 9 dl vettä ja 1 dl puhdistusainetta.

Käyttövalmis puhdistusaine

Puhdistusaine on valmiiksi laimennettu ja sitä käytetään sellaisenaan. (Kiilto)

Kalkkisaostuma

Veden kovuudesta johtuva, pinnoille kiinni tarttuva, vaalea tai harmaa aine. Kalkki saostumien poisto vaatii happaman puhdistusaineen, jonka pH on alle 6. (Kiilto)

Veden kovuus

Maaperästä peräisin olevan mineraalin, kalsiumin ja magnesiumin, määrä vedessä. Veden kovuus aiheuttaa kalkki saostumia pinnoille. (Kiilto)

Aseptinen työjärjestys

Työssä edetään puhtaammasta likaiseen eli siivous aloitetaan puhtaimmasta osasta ja edetään kohti likaisinta paikkaa. Esimerkiksi wc- tilassa puhtain on peili ja likaisin kohta on wc-istuimen vesisäiliön nuppi. (Heikkilä ym. 2009.)

Ergonomia

Fysiologista, psykologista ja teknologista tietämystä, joiden avulla kehitetään työvälineitä ja työympäristöä ihmisille sopivaksi (Heikkilä ym. 2009).

Liite 2. Palautelomake

Palautetta:

1. Koitko koulutuspäivät hyödylliseksi oman työsi kannalta

2. Miten koulutuspäiviä voisi kehittää? Olisitko toivonut jotain lisää ja oliko jotain liian paljon?

3. Kerro mielipiteesi koulutuspäivistä.

Kiitos!

Liite 3. Kotitehtävät

KOTITEHTÄVÄT:

Mieti miten toteuttaisit vedetöntä siivousta omalla työalueellasi. Miten haluaisit sitä toteuttaa?

Mieti esimerkiksi paljonko tarvitsisit moppeja ja tasopyyhkeitä siivouksessasi ja kuinka työsi olisi sujuvaa. (Ota huomioon myös siivoustekstiilien koneellinen puhdistus.)

Toisiko vedetön siivous mielestäsi työhösi etuja tai haittoja? Ja millaisia?

Työskenteletkö ergonomisesti? Mieti omia työasentojasi ja kerro voisiko omaa työtäsi keventää jollain tapaa?